

VASILE – SORIN CURPĂN

Cu participarea:

**EMILIA
MITROFAN**

**GEORGEL-RĂZVAN
RĂDEANU**

**TRATAT DE DIPLOMAȚIE
VOL. V**

**IAȘI
- 2013 -**

Editura StudIS

adicenter@yahoo.com

Iasi, Sos. Stefan cel Mare, nr.5

Tel./fax: 0232 – 217.754

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CURPĂN, VASILE-SORIN

Tratat de diplomație / Vasile-Sorin Curpăn. - Iași :
StudIS, 2013-

6 vol.

ISBN 978-606-624-371-1

Vol. 5 / Vasile-Sorin Curpăn; cu participarea: Emilia
Mitrofan, Georgel-Răzvan Rădeanu. - 2013. - Bibliogr. - ISBN
978-606-624-472-5

I. Curpăn, Vasile

II. Mitrofan, Emilia

III. Rădeanu, Georgel-Răzvan

341.7

Pre-press, tipar digital și finisare:

S.C. ADI CENTER SRL

Șos. Ștefan cel Mare, nr. 5

Tel.: 217 754

**Copyright © 2013. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt
rezervate autorilor.**

Responsabil editorial: Bârsan Ovidiu

Director editorial: Morosanu Grigore Paul

Lucrări publicate de VASILE – SORIN CURPĂN:

1. **Răspunderea comitenților pentru faptele prepușilor**, Bacău, 1999;
2. **Complicitatea – formă a participației penale**, Iași - Bacău, 2000;
3. **Momente în dezvoltarea politico - juridică a României**, Bacău, 2006;
4. **Statul - instituție social-politică și juridică fundamentală**, Bacău, 2006;
5. **Drept Civil. Drepturi Reale. Obligații. Contracte speciale. Succesiuni. Sinteze**, Bacău, Ed. I - 2006;
6. **Drept Civil. Drepturi Reale. Obligații. Contracte speciale. Succesiuni. Sinteze**, Bacău, Ed. a II-a - 2007;
7. **Drept Constituțional. Stat și Cetățean**, Bacău, 2007;
8. **Procedura Penală. Participanții și acțiunile în procesul penal român**, Bacău, 2007;
9. **Independența judecătorilor și garanțiile ei juridice**, Bacău, 2007;
10. **Studii juridice**, Bacău, 2008;
11. **Drept Civil. Teoria generală a obligațiilor**, Bacău, Ed. I - 2008;
12. **Drept Civil. Teoria generală a obligațiilor**, Bacău, Ed. a II-a - 2008;
13. **Drept Penal - partea generală**, Bacău, 2008;
14. **Fenomene juridice și politico - etatice**, Iași, 2008;
15. **Tratat de științe Juridice**, Bacău, 2008;
16. **Enciclopedie Juridică. Tratat**, Bacău, 2008;
17. **Analiză doctrinară a Constituției Republicii Moldova** Bacău, 2010;
18. **Politică și drept în istoria românilor**, Bacău, 2010;
19. **Fenomene juridice și politico - etatice**, Bacău, 2010;
20. **Drept constituțional. Stat și cetățean**, Bacău, 2010;
21. **Procedură penală. Participanții și acțiunile în procesul penal**

român, Bacău, 2010;

22. **Independența judecătorilor și garanțiile ei juridice**, Bacău, 2011;

23. **Drept civil. Teoria generală a obligațiilor**, Bacău, 2011;

24. **Sinteze de drept civil**, Bacău, 2011.

25. **Statul instituție social - politică și juridical fundamentală**, Bacău, 2011.

26. **Tratat de drept constituțional român**, Bacău, 2011;

27. **Tratat de Științe Juridice**, Bacău, 2011;

28. **Drept Constituțional al României și al Republicii Moldova – Tratat**, Iași, 2012;

29. **Enciclopedie Juridică – Tratat**, Iași, 2012;

30. **Prolegomene de Științe Juridice Române**, Iași, 2012;

31. **Științe Politice și Doctrine Politice Internaționale**, Iași, 2012;

32. **Doctrină generală statal-juridică**, Iași, 2012;

33. **Politică, Istorie și Drept în Moldova de Est**, Iași, 2012;

34. **Drept Politico-Statal**, Iași, 2012;

35. **Drept Penal. Partea Generală. Conform Legii Numărul 301/2004**, Iași, 2012;

36. **Enciclopedie Politico - Juridică**, Iași, 2012;

37. **România la cumpăna Istoriei. Tratat de Istorie, Politică și Drept**, Iași, 2012;

38. **Dezvoltarea constituțională a României**, Iași, 2013;

39. **Meditații filosofice**, Iași, 2013;

40. **Tratat politico – juridic**, Iași, 2013;

41. **Tratat de Diplomatie – Volumele I, II, III, IV, V**, Iași, 2013;

42. **Politică Internațională. Istorie și Teorie**, Iași, 2013.

43. **Relații Internaționale**, Iași, 2013.

Lucrări publicate de EMILIA MITROFAN:

1. **Enciclopedie Politico - Juridică**, Iași, 2012;
2. **România la cumpăna Istoriei. Tratat de Istorie, Politică și Drept**, Iași, 2012;
3. **Dezvoltarea constituțională a României**, Iași, 2013;
4. **Meditații filosofice**, Iași, 2013;
5. **Tratat de Diplomatie – Volumul III, IV, V**, Iași, 2013.

Lucrări publicate de GEORGEL-RĂZVAN RĂDEANU:

1. **Tratat de Diplomatie – Volumul V**, Iași, 2013.

CUPRINS

Volumul I

Introducere	9
I. Stat și istorie	10
1.Doctrina generală a statului.....	10
2.Dezvoltarea constituțională a României.....	90
3.Independența judecătorilor și garanțiile ei juridice – corolar al principiului separației puterilor etatice.....	304
II. Drept Constituțional. Sistemul politic și constituțional al României postrevoluționare în perioada 1990 – 2004	521

Volumul II

III. Drept Constituțional. Sistemul politic și constituțional al României de Est	694
IV. Politică și relații internaționale	945

Volumul III

V. Istoria Politicii Internaționale	1314
VI. Prolegomene la Teoria Politicii Internaționale	1370

Volumul IV

VII. Analiza conflictelor internaționale. Negociere și conflict în politica internațională	1532
VIII. Geografie politică și geopolitică	1584
IX. Istoria universală contemporană	1704

Volumul V

X. Istoria diplomației românești. Românii în contextual relațiilor internaționale	1739
XI. Naționalismul	1822
Încheiere	1907

TRATAT DE DIPLOMAȚIE

VOL. V

X. ISTORIA DIPLOMAȚIEI ROMÂNEȘTI. ROMÂNII ÎN CONTEXTUL RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE. POLITICA EXTERNĂ A ROMÂNIEI – EVOLUȚIE ISTORICĂ.

În cadrul acestui titlu vom încerca să abordăm, în mod punctual, câteva chestiuni legate de evoluția poporului român în contextul Relațiilor Internaționale. Vom puncta reperele istoriei diplomației românești analizând momentele, cu importanța deosebită, din politica externă promovată de România, de-a lungul istoriei.

1. Relațiile Imperiului Otoman cu Țările Române;
2. Suzeranitatea otomană în perioada domniilor fanariote;
3. Tratatul de la Adrianopol și Regulamentele Organice;
4. Tratatul de la Paris din 1856;
5. Unirea Principatelor Moldova și Valahia;
6. Lovitura de stat din 11/23 februarie 1866;

7. Ultimul război ruso-turc. Independența de stat a României. Tratatul de la San Stefano și Tratatul de la Berlin (1878);

8. Proclamarea Regatului Român;

9. Alianța secretă cu Puterile Centrale (1883);

10. Războaiele balcanice;

11. Primul război mondial. Integritatea națională a României;

12. România – stat membru al Ligii Națiunilor. Raporturile româno-sovietice în perioada interbelică;

13. România în perioada ascensiunii comunismului și fascismului/național-socialismului în Europa;

14. Cedările teritoriale efectuate de România în vara anului 1940;

15. Regimul Ion Antonescu. Participarea României alături de Germania la războiul contra U.R.S.S.;

16. Mișcarea legionară; statul național-legionar și “Guvernul de la Viena”;

17. 23 – August – 1944. Participarea României alături de Aliați la războiul contra Germaniei național-socialiste;

18. Proclamarea Republicii. Instituirea regimului totalitar socialist;

19. Internaționalismul proletar și raporturile cu U.R.S.S.;

20. Participarea României pe scena politică internațională în perioada regimului socialist;

21. A doua Românie, în perioada 1945 – 1989 – Republica Socialistă Sovietică Moldovenească.

1. *Relațiile Imperiului Otoman cu Țările Române.*

Imperiul Otoman fundamentat pe cea de-a treia religie universală – islamismul – s-a impus ca forță politică sub dinastia selciucizilor, apoi prin preluarea puterii de către Oman – bey, sub dinastia osmana-otomana. Oman – bey a urcat pe tron, în calitate de emir, în anul 1281. Turcii reușesc să cucerească Imperiul Roman de Răsărit (Bizantin); Taratul Bulgariei; sudul Serbiei; Adrianopolul și, în final, ocupă Constantinopolul, la 29 mai 1453. Cuceresc apoi cetatea genoveză Kaffa (1475); supun, la statut de vasalitate, Hanatul tătarăsc al Crimeii; Chilia (14 iunie 1484) și Cetatea Alba (05 august 1484); ocupă Ungaria instituind pașalâcul de la Buda (29 august 1541) și ocupă Banatul și parțial Crișana, transformate în pașalâcul

Timișoarei (26 iulie 1552). Voievodatul Transilvaniei devine stat vasal Imperiului Otoman.

În Țările Române incursiunile puterii otomane s-au desfășurat astfel: în anul 1338, în Dobrogea; în anii 1390 – 1391 – în Țara Românească; în anul 1420 în Moldova, la Cetatea Albă; în anul 1436 în Transilvania.

Țările Române au supraviețuit politic prin plata haraciului (a tributului). Tributul avea rolul de a răscumpăra dreptul Domnitorului de a dispune de plenitudinea puterii în interiorul țării, fără niciun amestec din partea Imperiului Otoman.

Înțelegerea făcută se concretiza într-o **capitulație**. Primul tribut a fost plătit de Mircea cel Batrân în Țara Românească (3000 de galbeni), în anul 1415 și de Petru Aron în Moldova (2000 de galbeni), în anul 1456.

“Capitulațiile” încheiate de Imperiul Otoman cu Țările Române au fost evocate, pentru prima dată, cu ocazia tratatelor ruso-turce, în vederea încheierii Păcii de la Kuciuk – Kainargi (19/31 iulie 1774).

Contestate de către unii istorici români, capitulațiile au reprezentat în opinia mea oferirea protecției Imperiului Otoman față de năvălirile dintr-un stat străin, protecție acordată în schimbul tributului.

Răscumpărarea păcii și asigurarea supremației în interiorul țării au condus la închinările domnești, care puneau țările noastre extracarpătice sub protecție otomană. În acest mod, s-a realizat vreme de 500 de ani, individualitatea Țărilor Române în raport cu Imperiul Otoman.

Desigur, fiind raporturi absolute inegale, sultanii otomani au trecut repede peste “statutul” de “aliati”, conferit domnitorilor români, considerându-i “robi” ai lor.

Raporturile româno-otomane au parcurs trei etape distincte:

- ***etapa dublei suzeranități*** în care haraciul era datorat sultanului ottoman, dar suzeranul efectiv al Țărilor noastre era o putere vecină creștină: Polonia sau Ungaria;

- ***etapa suzeranității efective și exclusive a Imperiului Otoman***. În această etapă se instituie regimul dominației otomane în Principate.

În această etapă Moldova și Țara Românească își pierd, treptat, atribuțiile externe: baterea monedei, încheierea tratatelor comerciale, întreținerea armatelor proprii.

Domnul ales de Țară și confirmat de Poarta Otomană, la început, devine total dependent de Imperiu:

numit de turci; domnia limitată. Totuși, trebuie remarcată situația domnitorilor români net superioară în raport cu cea rezervată pașalelor.

Pământul românesc nu era considerat proprietatea statului otoman; turcii nu puteau achiziționa proprietăți imobiliare în Principate; Țările Române erau autonome nefiind organizate, sub aspect administrativ, conform regulilor otomane. Toate aceste aspecte pledează în favoarea existenței capitulațiilor. Capitulațiile au fost rodul unor bătălii nedecise, terminate cu armistiții pentru ca, în alte condiții, Țările noastre ar fi fost transformate în pașalâcuri.

Dacă inițial Domnitorul era de sine stătător el este, treptat, încadrat în ierarhia otomană. Valoarea haraciului urcă vertiginos fiind completată cu peșchesurile solicitate de demnitarilor otomani.

Parte din teritoriile Țărilor Române sunt ocupate de otomani și transformate în raiale: Giurgiu, Turnu, Brăila în Țara Românească și Raiaua Tîghinei cu Bugeacul în Moldova, anexată în anul 1538.

Sultanul Soliman Magnificul confiscă tezaurul Moldovei, ocupă capitala Suceava și - așa cum am mai amintit – transforma cetatea Tighina împreună cu întregul Bugeac în raia turcească.

Intenția acestui sultan era de a transforma Țările noastre în pašalâcuri, ceea ce, din fericire, nu s-a materializat.

Cu toate abuzurile săvârșite de Poarta Otomană, Țările Române au fost întotdeauna tratate ca entități etatice distincte în raport cu Imperiul Otoman.

-etapa limitării suzeranității turcești asupra Principatelor Române. Aceste limitări au fost impuse de Imperiul Țarist (1774), apoi de către puterile garante europene (Tratatul de la Paris – 1856).

Raporturile dintre Țările Române și Imperiul Otoman generau efecte juridice și față de celelalte puteri europene, inclusive față de puterile care au beneficiat teritorial de pe urma Țărilor noastre: Austria – **Oltenia** (10/21 iulie 1718 – 7/18 septembrie 1739); **Banatul** (10/21. Iulie 1718 – 18. 11./01 decembrie 1918); **Bucovina** (26. 04./07 mai 1775. – 18/31 decembrie 1918) și Rusia – **Basarabia** (16/28 mai 1812 – 27. 03./09 aprilie 1918).

Toate aceste provincii românești au fost cedate datorită slăbiciunii puterii suzerane, a Porții Otomane.

Au existat tentative de transformare a dependenței feudale a Domnitorilor români față de sultanii otomani în dependența poporului român față de statul otoman, fapt

concretizat în Constituția Imperiului Otoman din decembrie 1876, prin care românii au fost declarați otomani iar România a fost considerată provincie privilegiată a Imperiului Otoman.

Capitulații, deși *au reprezentat doar armisiții* între Poarta Otomană și “*poarta*” creștinătății europene, Țările Române au fost recunoscute de autoritățile otomane. Ele au asigurat individualitatea Țărilor Române, determinând perpetuarea distincției între teritoriul Imperiului Otoman și teritoriul Principatelor Române.

Supremația Țărilor Române a fost păstrată datorită neîncetatelor lupte duse de români pentru obținerea neatârării țărilor și din cauza dorinței Porții Otomane de a crea un “stat tampon” între teritoriile Imperiului Otoman, Imperiului Habsburgic și Imperiului Țarist, așa cum mai înainte, teritoriul Țărilor noastre despărțea Turcia de Ungaria și de Polonia.

2. Suzeranitatea otomană în perioada domniilor fanariote.

După trădarea domnitorului Dimitrie Cantemir și plecarea sa în Imperiul Țarist, Înalta Poartă Otomană a hotărât să numească domnitori în Țările Române dintre

marii dragomani și ceilalți funcționari greci din cartierul Fanar din Constantinopol.

Luarea acestei hotărâri se baza pe lipsa de încredere a Imperiului Otoman în domnii pământenii, în condițiile declinului puterii turcești. Totodată, putem considera că numind domnitori fanarioți otomanii s-au abținut de la invadarea și anexarea Țărilor Române extracarpătice la imperiul lor. Aceasta fiindcă statele noastre s-au supus de bună voie puterii otomane, nefiind cucerite.

Declinul puterii otomane a fost speculat de imperiile rivale: austriac și Rus. Primul dorea protecția creștinilor de rit catolic din Imperiul turcesc; rușii vroiau să fie protectorii creștinilor de rit ortodox-bizantin din Turcia.

Schimbările teritoriale au condus la cedarea unor provincii de către Imperiul Otoman către Imperiul Habsburgic (Oltenia, Banatul, Bucovina) și către Imperiul Țarist (Basarabia).

Pe teritoriul Țărilor Române s-au desfășurat conflictele militare dintre Imperiile rivale:

-războiul austro-turc din 1716-1718 conduce la pierderea Olteniei – Pacea de la Passarowitz;

-războiul ruso-austro-turc din 1736-1739, încheiat cu Pacea de la Belgrad. Oltenia este restituită Țării

Românești. Rusia propune unirea Țărilor Române într-un stat, aflat sub protectoratul său;

-războiul ruso-turc din 1768-1774, încheiat cu Pacea de la Kuciuk-Kainargi. Austria smulge Bucovina prin Convenția austro-turcă de la Constantinopol, din data de 26 aprilie – 07 mai 1775. Apare proiectul unei Dacii independente, cuprinzând Țările Române, inclusiv Basarabia (Bugeacul – sudul Basarabiei de astăzi), dar fără Transilvania;

-războiul ruso-austro-turc din 1787/1788 – 1791/1792. Inițial un război ruso-turc, apoi se alătură și Austria. Aceasta din urmă încheie Pacea de la Sistev – 04 august 1791. Rusia și Turcia încheie Pacea de la Iași la 29 decembrie 1791./ 09 ianuarie 1792). Orșova este cedată de turci austriecilor, iar rușii obțin hotarul pe Nistru;

-războiul ruso-turc din 1806-1812. Prin Pacea de la București, din 16/28 mai 1812, Rusia anexează Moldova dintre Prut și Nistru, denumită Basarabia.

3. *Tratatul de la Adrianopol și Regulamentele Organice.*

Agravarea “problemei” orientale determină necesitatea independenței Greciei în raport cu Imperiul Otoman.

Rusia, Marea Britanie și Franța, trei mari puteri europene, au solicitat încetarea represaliilor otomane asupra grecilor și acordarea independenței Greciei.

În urma acestor demersuri, Rusia declară război Turciei, la data de 14/25 aprilie 1828, care trece raul Prut și ocupă Principatele Române. Este ocupată Moldova, apoi și Țara Românească de către armatele țariste. În urma confruntării militare se încheie pacea prin Tratatul de la Adrianopol, din 02/14 septembrie 1829.

Prin acest tratat Poarta Otomană recunoaște independența Greciei în raport cu Imperiul Otoman. În privința Țărilor Române extracarpatice ele sunt menținute sub suzeranitatea Înaltei Porți Otomane, în temeiul vechilor capitulații semnate de acestea cu Imperiul Otoman.

Imperiul Țarist garantează prosperitatea Principatelor Române.

Convenția de la Akkerman (Cetatea-Albă) restabilește suveranitatea internă (supremația) Principatelor și libertatea comerțului cu puterile străine.

Raialele turcești de pe teritoriul Țării Românești sunt desființate – Brăila, Turnu, Giurgiu – iar teritoriile sunt retrocedate Principatului Muntean.

Înalta Poartă Otomană recunoaște vechile privilegii acordate Țărilor Române extracarpătice. Se restabilesc domniile pământene, iar Principatele rămân sub administrarea Rusiei până la achitarea integrală a despăgubirilor de război de către Turcia. (125. 000. 000. franci).

Astfel au ajuns Principatele Române – Moldova și Valahia – sub administrația Imperiului Țarist.

Ocupația militară țaristă (1821-1834) a pricinuit răpirea populației datorită pribegiei populației moldo-române peste Dunăre sau peste munți.

Sub administrația rusă au fost adoptate Regulamentele Organice, în legătură cu acestea s-au făcut precizări în vol I, pct. 1. Stat și Istorie, 2. Dezvoltarea constituțională a României. În consecință, nu vom insista asupra lor.

Uniunea vamală a Principatelor asigură egalitatea cetățenilor din ambele țări. Era reglementată situația bipatridiei sau a acordării cetățeniilor (împământenirile) dintr-un Principat în celalalt altul.

4. *Tratatul de la Paris din 1856.*

Războiul Crimeii s-a desfășurat în perioada 09/21 mai 1853. – 13/25 februarie 1856.

Conferința de Pace de la Paris a avut loc între 13/25 februarie - 18/30 martie 1856, și a reunit puterile europene (Franța, Anglia, Austria) și Imperiul Otoman.

Tratatul de pace a recunoscut existența și autonomia Principatelor Dunărene (adică a Principatelor Române). Protectoratul țarist este desființat și înlocuit cu o garanție colectivă a puterilor europene (Austria, Marea Britanie, Franța, Prusia, Sardinia și Rusia), alături de Imperiul Otoman.

Suzeranitatea otomană asupra Principatelor putea fi “controlată” de către puterile garante, ceea ce trebuia să conducă la limitarea abuzurilor din partea Sublimei Porți Otomane.

Se restituie **Țării Românești a Moldovei** trei ținuturi din sud-vestul Basarabiei: **Cahul, Ismail și Bolgrad**. Moldova primește, de asemenea, **Insula Șerpilor și Delta Dunării** (art. 20-21 din Tratat).

Tratatul înscrie voința puterilor europene de a da o nouă organizare Principatelor, sens în care se solicită consultarea opiniei publice, urmând a fi constituite **Divanurile ad-hoc**, în ambele Țări Române.

În urma constituirii Divanurilor Ad-hoc, alese în Moldova și Valahia, aceste organisme politice au afirmat dorințele și voința națiunii române:

- unirea celor două Principate, solicitată în temeiul principiului naționalităților;
- preservarea privilegiilor și a autonomiei Țării, cu monarhie creștină ereditară, aleasă dintre familiile domnitoare ale Occidentului European.
- desființarea jurisdicțiilor consulare;
- organizarea armatei naționale;
- libertatea deplină a comerțului;
- egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor și acordarea de drepturi politice pământenilor;

- separația puterilor, concretizată în: independența “puterii” judecătorești în raport cu Executivul și deplina separație a Legislativului de Executiv.

Convenția de la Paris din 1858, a fost convocată în temeiul prevederilor Tratatului de la Paris și luând în considerare voința națiunii române, exprimată în Divanurile Ad-hoc, din cele doua Principate.

S-au convenit asupra următoarelor chestiuni:

- precizarea raporturilor de suzeranitate – vasalitate dintre sultanul otoman și Principatele Romane;

- recunoașterea drepturilor fundamentale cetățenești pentru locuitorii Principatelor Române;

- instituirea definitivă a separației puterilor, cele politice – Legislativul și Executivul – de “puterea” judecătorească;

- ***să se acorde atenție dorinței națiunii române de Unire a Țărilor***; s-au creat organe comune ambelor Principate: ***Comisia Centrală și Curtea de Justiție și Casație***, ambele având sediile la ***Focșani***;

- instituirea unei denumiri comune pentru Principate – ***Principatele Unite Moldova și Valahia***;

- instituirea principiului cetățeniei unice, în sensul că moldovenii și românii (muntenii – n.a.) vor fi, în mod

egal, admiși în funcțiile publice, la fiecare din cele două Principate Române;

- instituirea Convenției de la Paris drept lege fundamentală a Principatelor Române. Deși nu au preluat toate doleanțele Adunărilor Ah-hoc, totuși puterile au consacrat unele dintre cele mai arzătoare dorințe ale românilor. Așa fiind, ***Convenția de la Paris din anul 1858*** este și rămâne un ***act internațional*** în temeiul căruia românii au purces la reorganizarea statală. Această teză este susținută și de faptul că, în opinia doctrinarilor, ***Convenția de la Paris din anul 1858, a rămas în vigoare și după intrarea în vigoare a Constituției din anul 1866!!!***

Astfel, este reiterat caracterul de act juridic internațional al acestei Convenții, care constituie o “treaptă” în afirmarea, pe scena politică internațională, a națiunii românești a statalității românești!!!

5. Unirea Principatelor Moldova și Valahia.

Consecvenți titlului acestei importante părți, noi vom analiza exclusiv chestiunile care au avut impact în relațiile internaționale.

Alegerea Domnitorului Alexandru Ioan Cuza în Moldova a reprezentat o victorie a Partidei Național-Independente, Unioniste.

La ședința de alegere a domnitorului din 05/17 ianuarie 1859, au fost prezenți un număr de 49 de membri. Al. I. Cuza a fost ales domn în unanimitate, întărind caracterul și voința românească în Țara Moldovei.

La 24 ianuarie/05 februarie 1859, este ales domnul Țării Românești, tot în persoana lui Al. I. Cuza, domnitorul Țării Moldovei. Astfel a fost înfăptuită ***o uniune personală*** a celor două Principate. În realitate, opinăm că încă de la dubla alegere a lui Al. I. Cuza ca domn al Principatelor Române, a fost instituită ***o uniune reală***, deoarece pe lângă ***domnitorul comun*** existau și ***Curtea de Casație și Justiție*** și ***Comisia Centrală***, ambele rezidând la Focșani, ca organisme comune.

Drept consecință, încă de la început, Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei au reprezentat ***o uniune reală***.

Recunoașterea unirii personale, noi am spune ***a unirii reale*** a Principatelor Române s-a realizat prin recunoașterea dublei alegeri a lui Al. I. Cuza, la Iași și la

București. La 01/13 aprilie 1859, Franța, Marea Britanie, Prusia, Sardinia și Rusia au recunoscut înfăptuirea Unirii.

Departamentul Externelor a fost centralizat, înființându-se un unic Minister al Trebilor Străine.

La 13/25 septembrie 1861, în urma Conferinței Puterilor garante de la Constantinopol, otomanii recunosc **uniunea reală** dar numai pe timpul vieții domnitorului Al. I. Cuza. Imediat domnitorul proclamă unirea definitivă a Principatelor, la 11/23 decembrie 1861, iar concretizarea acestei proclamații o reprezintă crearea guvernului unic și întrunirea unui singur parlament, prin unificarea celor două Adunări Elective, la 24 ianuarie/05 februarie 1862. A fost desființată Comisia Centrală de la Focșani iar Curtea de Casație și Justiție au fost mutate de la Focșani, la București.

A fost desăvârșită unificarea forțelor armate ale Principatelor, iar granița moldo – munteană a fost desființată. **Denumirea Țării** a evoluat de la “**Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești (a Valahiei)**” la “**Principatele Unite Române**” și, în sfârșit, la **ROMÂNIA**.

Astfel se împlinea un vechi deziderat al Adunării Ad-hoc a Moldovei privitor la Unirea Țărilor Române extracarpătice într-un singur stat sub numele de “**România**”.

Unirea definitivă și irevocabilă a Țărilor noastre, gemene surori, născute din românismul poporului nostru s-a realizat, pe deplin, la 24 ianuarie/05 februarie 1862.

Imensa durere a moldovenilor era aceea de a nu fi putut participa la acest **Act eroic** populația întregii Moldove!!! Bucovina gema sub stăpânirea austriacă încă din 1775, iar marea majoritate a Basarabiei se afla sub jugul asupritor rusesc, din 1812.

Totuși, o parte a Basarabiei a trăit alături de ceilalți moldoveni sentimentul înălțător al edificării Unirii.

Ținuturile, devenite ulterior județe, **Cahul**, **Bolgrad** și **Ismail** din **Basarabia sud-vestică** erau parte componentă a Principatului Moldovei, în momentele înălțătoare ale Unirii Țărilor Române extracarpatice!!! Retrocedate de puterile europene Țării Moldovei, cele trei județe basarabene, au fost martore la edificarea României moderne. Când Rusia imperială le-a reluat, la 1878, ea nu a mai ciuntit teritoriul bătrânei Moldove, ci a nesocotit teritoriul României. Ele, cele trei județe, au participat și la câștigarea independenței de stat a României, și tot “jertfa” lor ne-a adus, la sânul Patriei, Dobrogea!!!

Din acest motiv, putem afirma cu tărie că **Basarabia** prin reprezentantele sale – cele trei județe din sud-vest – a

fost participantă activă ***la înfăptuirea visului milenar al Unirii românilor, la desăvârșirea unirii românilor cu românii (moldo – muntenesți) și la nașterea modernei Românie!!!***

6. Lovitura de stat din 11/23 februarie 1866

Înfăptuirea marilor reforme menite a așeza tânăra Românie pe baze moderne (secularizarea averilor mănăstirești; împrumutarea țăranilor; Statutul Dezvoltator a Convenției de la Paris; Legea electorală; adoptarea noii legislații moderne a statului: Codul Civil; Codul de procedură civilă; Codul Penal; Codul de procedură penală; reformarea din temelii a învățământului românesc, etc.) au nemulțumit Imperiul Otoman și, parțial, Imperiul Austriac și, totodată, pe marii moșieri, proprietari de pământ.

La rândul său, domnitorul Al. I. Cuza a declarat, în multiple rânduri, că a acceptat îndoita alegere și titlul de Domn al României ca pe un depozit sacru, adică în mod provizoriu, temporar.

Există și dorința veche a Divanurilor Ad-hoc privind instituirea unei dinastii străine în România.

Abdicarea forțată a lui Cuza ar fi putut pune în pericol însăși existența României, deoarece Poarta otomană recunoscuse unirea numai pe perioada domniei celui abdicat. Totuși, România și-a menținut Unitatea și individualitatea sa, în raport cu celelalte puteri și, în mod special, în relația cu Imperiul Turcesc.

Locotenența domnească formată imediat după abdicarea forțată a domnitorului era compusă din: gen. N. Golescu; col. N. Haralambie și D. Sturza. Guvernul, numit de locotenența domnească, era condus de Ioan Ghica, având pe Dimitrie Ghica – la interne; pe maiorul Dimitrie Lecca – la război și pe C. A. Rosetti – la culte.

Domn al Principatelor Unite Române, a României, a fost proclamat Filip de Flandra, frate al regelui belgian, dar acesta a refuzat tronul.

În aceste condiții, a fost proclamat domn principele Carol din ramura de Hohenzollern-Sigmaringen. În această perioadă Turcia imperială a intenționat să invadeze România, ea cerând ca votarea acceptării noului domnitor să se realizeze, separat, de deputații moldoveni, respectiv de deputații munteni.

Voința neclintită a națiunii reiese din răspunsul Locotenenței Domnești care indică Porții otomane că voința

Principatelor Unite este de a rămâne pururea o Românie una și nedespărțită sub domnia ereditară a unui principe străin dintr-una dintre familiile suverane occidentale. Totodată, se menționa ca acest principe este Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen.

Într-adevăr, la Iași a izbucnit o mișcare separatistă condusă de boierul N. Roznovanu, iar unii oameni politici nu agreeau aducerea pe tronul României a unui domnitor străin (Simion Bărnuțiu – la Iași sau Ion Heliade Rădulescu – la București).

După proclamarea lui Carol I ca domnitor al României, la 10 mai 1866, au apărut diverse manifestări opuse monarhiei, determinate de conflictul franco-german din anul 1870, care au determinat pe principe să renunțe la tron, gest curmat la timp de oamenii politici români. Desigur, românii profrancezi nu au văzut cu “ochi buni” politica Germaniei!!!

Totodată, mișcarea republicană aparută la Ploiești la 08/20 august 1870, și condusă de Al. Candiano-Popescu; revoltele țărănești de la 1888 și răscoala din 1907 precum și refuzul Consiliului de Coroană, din anul 1914, de a intra în primul război mondial de partea Puterilor Centrale au

constituit tot atâtea tulburări și “încercări” ivite în lunga domnie a lui Carol I pe tronul României.

7. Ultimul război ruso-turc. Independența de Stat a României. Tratatul de la San Stefano și Tratatul de la Berlin (1878)

Sub aspectul politicii diplomatice a Statului Român trebuie să amintim Convenția de la Livadia, din Crimeea, semnată de România cu Imperiul Țarist, prin care țara noastră era considerată, practic, un stat independent de către autoritățile ruse. Proclamarea Independenței de Stat a României a fost realizată la data de 09 mai 1877, de către Mihail Kogălniceanu. Corpurile Legislative au votat moțiunile relative la proclamarea Independenței, cu unanimitate de voturi, ca urmare a interpelărilor lui Nicolae Flea în Camera Deputaților și a lui Al. Orăscu în Senat.

Anterior, fusese adoptată moțiunea prin care se aproba declararea stării de război cu Imperiul Otoman.

Ca urmare a pătrunderii armatei ruse în România, Rusia declarând război Turciei, aceasta din urmă a bombardat orașele românești de la Dunăre. Drept răspuns românii bombardează Vidinul, la 26 aprilie/08 mai 1877.

Astfel s-a ajuns la starea de război între România și Imperiul Otoman.

Privind retrospectiv, apariția Constituției otomane din decembrie 1876, nemulțumise adânc România deoarece aceasta era tratată ca o provincie privilegiată a Imperiului Otoman. De asemenea, este de precizat ca la 20 decembrie 1876./01 ianuarie 1877, agentul României în Imperiul Otoman urma să discute cu sultanul problema acordării independenței statului nostru. Midhat-pașa se pronunțase, în anul 1872, pentru acordarea independenței României, iar Poarta Otomană ar fi fost dispusă să accepte cu condiții: capitalizarea tributului; neutralitatea României; diminuarea efectivului armatei române și obligația României de a nu dezvolta o flotă puternică.

O seamă de politicieni români se situau pe poziția de înțelegere cu Poarta pentru obținerea independenței.

Iată însă că timpul a luat-o, ca de obicei, înaintea planurilor și România și-a proclamat unilateral ***Independența de Stat.***

Independența este opozabilă tuturor puterilor, Rusia o recunoscuse deja încheind Convenția de la Livadia, în 04 - 16 aprilie 1877. Austro-Ungaria și celelalte puteri garante

au trebuit să ia act de manifestarea unilaterală de voință a țării noastre.

În titlul de față nu importa istoria războiului româno-ruso-turc, contează doar conduita adoptată de România pentru impunerea Independenței sale în fața puterilor europene.

Teza ca Parlamentul român nu ar fi putut să proclame Independența de Stat a României deoarece trebuiau convocate adunări de revizuire, ***Adunarea Constituantă***, care apoi să proclame Suveranitatea Externă a țării, deși principial și juridic este corectă, a fost umbrită ***de actul politic de voința supremă a natiunii române.***

Sângele vărsat de eroii români în sudul Dunării, la Plevna, Racova, Smârdan a pecetluit pentru veșnicie câștigarea Independenței Patriei Române!!!

Actul de la 09 mai 1877, fiind un act politic și constituțional-juridic, deopotrivă, a constituit o “etapă” fundamentală în edificarea Statului Român.

Recunoașterea Independenței de Stat, unilateral proclamată, trebuia efectuată de puterile europene ale timpului.

Tratatul de Pace de la San Stefano – a recunoscut independența României.

Rusia, încălcând grosolan Convenția româno-rusă de la Livadia prin care garanta integritatea teritorială a României, a solicitat reîncorporarea celor trei județe din sud-vestul Basarabiei, aflate în componența Statului Român, oferind în schimb Dobrogea și Delta Dunării luate de la turci.

Tratatul de la Berlin – recunoaște, în numele întregii Europe, inclusiv în numele Imperiului Otoman, ***Independența de Stat a României*** pe care, însă, ***o condiționează de instituirea unui regim de nediscriminare religioasă și de necesitatea cedării județelor sud-vest basarabene către Rusia țaristă.***

România dobândește Dobrogea, Delta Dunării și Insula Șerpilor din Marea Neagră în schimbul celor trei județe din sud-vestul Basarabiei, cedate către Rusia.

În anul 1878 cele trei imperii vecine au recunoscut independența României.

Prima a fost Austro-Ungaria, apoi Rusia și Turcia. După împământenirea evreilor au recunoscut independența țării noastre: Italia, Franța, Germania și Marea Britanie, în 1880.

La 26 septembrie/08 octombrie 1878, Legislativul a autorizat Executivul – Guvernul – să cedeze județele basarabene Rusiei țariste.

Dobrogea a fost luată în stăpânire de țara noastră la 14/26 noiembrie 1878.

Cetățenia a fost laicizată prin modificarea art. 7 din Constituție, modificare survenită în anul 1879.

Această modificare, solicitată prin Tratatul de pace de la Berlin, a normalizat raporturile României cu puterile europene, puteri garante conform Tratatului de pace de la Paris din anul 1856 și potrivit Convenției de la Paris din anul 1858.

Numai ca odată cu proclamarea unilaterală a Independenței de Stat, România nu a scuturat doar jugul otoman, concretizat în suzeranitatea sultanului, dar și ***orice obligație în raport cu așa-zisele “puteri garante”***.

Dacă nu s-ar fi executat această dispoziție din Tratatul de la Berlin ce s-ar fi întâmplat??!! Am fi recăzut sub suzeranitatea Turciei?? Am fi rămas sub suzeranitatea tuturor ***puterilor garante?? Greu de spus!!!***

În primul rând, tot aceste “puteri garante” care “dădeau lecții” României, alungaseră de pe teritoriile lor

populațiile izraelite pe care, la 1878-1879 le impuneau României, cu statut de cetățeni!!!

Apoi, obligația de a prelua total **art. 44** din **Tratatul de la Berlin** în art. 7 din Constituția din 1866 era o ingerință grosolană în afacerile interne ale țării noastre!!!

România a procedat la revizuirea constituțională din 1879 pentru a-și putea reafirma suveranitatea sa deplină și necondiționată în fața puterilor europene.

Țara noastră avea de ales, în acele momente, între integrarea art 44 din Tratatul de pace de la Berlin în Constituție sau refuzul de a proceda astfel.

În prima ipoteză, țara dobândea efectiv independența.

În a doua ipoteză, țara urma să rămână sub suzeranitate otomană și sub garanția marilor puteri europene.

Și totuși, dacă Turcia deja ne recunoscuse independența cum mai putea să fie suzerană asupra României??!! Deci, asupra țării noastre ar fi rămas suzerane puterile europene!!!

Modificând textul constituțional, România a impus puterilor europene recunoașterea efectivă a Independenței de Stat.

După obținerea independenței s-a pus problema ***desființării jurisdicției consulare***.

Supușii statelor creștine aveau dreptul de a fi judecați de consulii acelor state. Acest drept fusese prevăzut în capitulații.

România a creat o instanță de arbitraj pentru soluționarea conflictelor dintre Statul Român și o societate străină.

Puterile străine au renunțat, treptat, la dreptul lor de a proteja pe naționalii lor în România (Austro-Ungaria, Germania, Franța). Aceasta s-a întâmplat în cursul anului 1887.

8. *Proclamarea Regatului Român.*

Unirea cea Mică a Țării și obținerea Independenței de Stat a justificat proclamarea României ca regat.

Astfel, pentru creșterea prestigiului statului pe scena internațional-politică domnitorul Carol I, și-a însușit la propunerea Consiliului de Miniștri, ***titlul de Alteță Regală***, la data de 08/20 septembrie 1878. Înălțarea României la rangul de Regat s-a împlinit prin legea sancționată prin Decretul 701/1881, din 14/26 martie 1881. Încoronarea

regelui și a reginei a avut loc la 10/22 mai 1881, iar modificarea Constituției s-a realizat în anul 1884.

Între 27 martie 1884 și 07 iunie 1884, camerele au votat câte o lege de revizuire pentru fiecare articol. La data sancționării noilor prevederi constituționale Corpurile Legiuitoare se închid – 08/20 iunie 1884. S-a constituit în favoarea **noului rege** un domeniu al Coroanei.

Proclamarea României ca regat a sporit prestigiul internațional al Statului Român, proaspăt independent. Acest aspect a contribuit la dezvoltarea relațiilor externe ale țării noastre.

La 18 noiembrie/01 decembrie 1884, România stabilizează relații diplomatice permanente cu 17 state: 13 prin miniștri plenipotențari; 3 prin miniștri rezidenți și unul printr-un însărcinat de afaceri.

Ministerul Afacerilor Străine este reorganizat prin lege, iar Regulamentul interior al ministerului a fost schimbat prin regulamentele specializate (iunie 1880): al administrației centrale; al legațiilor din străinătate și cel consular.

9. Alianța secretă cu Puterile Centrale (1883)

După câștigarea independenței de stat, domnitorul Carol I încheie un tratat de alianță cu Austro-Ungaria.

Acest tratat, încheiat la data de 18/30 octombrie 1883, avea caracter secret.

Tratatul secret româno-austro-ungar a fost semnat, de partea română, pentru a preîntâmpina eventualele consecințe ale pactului tripartite ruso-germano-austro-ungar asupra țării noastre.

Alianța secretă a fost reînnoită periodic.

Conținutul acestui tratat a ramas necunoscut Legislativului și, din acest motiv, considerăm că nu a putut genera obligații în sarcina Statului Român.

La tratatul încheiat de România cu Austro-Ungaria au aderat: Germania (18/30 octombrie 1883) și Italia (03/15 mai 1888).

Totodată este de amintit faptul că în Europa se contura și o a doua grupare de forțe în temeiul “Antantei cordiale” anglo-franceze (25 martie/08 aprilie 1904) și pe baza acordului anglo-rus de partajare a Persiei (Iranului) din data de 19/31 august 1907.

10. *Războaiele balcanice.*

Neînțelegerile dintre statele balcanice s-au concretizat, spre exemplu, în litigiul bulgaro-sârb, din 1885-1886, soluționat prin Tratatul de pace sârbo-bulgar, încheiat la București, în 19 februarie/03 martie 1886.

Primul război balcanic a opus o alianță de state: Grecia, Bulgaria, Serbia și Muntenegru contra Imperiului Otoman.

Imperiul Otoman este rapid învins (26 septembrie/09 octombrie 1912. – 17./30 mai 1913.).

România s-a situat pe poziții de neutralitate prin decizia Consiliului de Coroană din 22 septembrie 1912, și a solicitat Bulgariei o rectificare de frontieră, însă Bulgaria a refuzat, declarând că înțelege doar să renunțe la Dobrogea, aflată deja în componența României.

Conferința internațională de la Sankt-Petersburg, reunind: Austro-Ungaria; Marea Britanie; Franța; Italia; Germania și Rusia a decis să acorde României orașul Silistra și zona înconjurătoare (15/31 martie – 26 aprilie/09 mai 1913.).

Al doilea război balcanic opune Bulgaria contra foștilor săi aliați, la care s-au adăugat România și Imperiul Otoman.

Prin *Tratatul de pace de la București* (16/29 iulie – 28 iulie/10 august 1913), încheiat fără participarea marilor puteri și fără participarea Imperiului Otoman, România obține **sudul Dobrogei – Cadrilaterul**.

Acest lucru răcește relațiile dintre România și Austro-Ungaria între care există încheiat un tratat secret de alianță!!!

România dobândește prestigiu pe arena internațional-politică, fiind principala putere care participă la încheierea acelei păci. De asemenea, dobândirea Dobrogei de Sud – a Cadrilaterului – se face de către țara noastră pe considerente strategice.

Noua graniță, considerată strategică, era apreciată de România ca fiind echitabilă, contribuind la realizarea echilibrului între statele Sud-Est europene.

11. *Primul război mondial. Intregirea națională a României.*

Primul război mondial, cunoscut sub numele de Marele Război, a izbucnit în vara anului 1914, de la conflictul sârbo-austro-ungar. A antrenat toate marile puteri europene, grupate în: **Antanta** și **Puterile Centrale**.

Deși legată prin tratatul secret de Puterile Centrale, România în pofida dorinței regelui Carol I, se declară neutră.

Încheierea convenției cu Rusia țaristă având ca obiectiv dezrobirea fraților români din dubla monarhie Austro-Ungară, determină intrarea României în război. După succese răsunătoare repetate în Transilvania, armata română este nevoită să se retragă. Pagini de vitejie s-au înscris pe defileul Jiului și pentru apărarea Bucureștiului.

Frontul a fost stabilizat în zona de sud a Moldovei, Guvernul și Regele stabilindu-se la Iași, în capitala Moldovei.

La Mărășești, Mărăști și Oituz armata română a înscris prin sângele și jertfa sa memorabile pagini în Istoria Națională.

Bolșevizarea aliatului rus, trădarea Rusiei, determină România să încheie armistițiul de la Buftea și apoi Pacea de la București. O pace aspră și nemeritată.

În martie/aprilie 1918, **Moldova dintre Prut și Nistru**, prin organul său reprezentativ, **Sfatul Țării**, proclamă Unirea cu România.

În noiembrie 1918, **Congresul General al Bucovinei** decretează Unirea cu Țara Mamă România,

pentru ca la 18 noiembrie/01 decembrie 1918, **Transilvania, Maramureșul, Crișana și Banatul** să voteze prin delegații săi din Marea Adunare Națională, Unirea cu România.

Tratatele de pace încheiate în 1919-1920 au recunoscut apartenența acestor provincii la Statul Român.

Abia în anul 1918 s-a încheiat ciclul înfăptuirii Statului Românesc pornit din avântul revoluționar al anului 1848, după Mica Unire din 1859-1862, după Independența de Stat din 1877-1878, după proclamarea Regatului României în anul 1881, în anul de grație 1918, România a strâns laolaltă pe toți fii săi.

Chiar dacă o mare parte a Maramureșului la Slovacia, în Cehoslovacia; o parte însemnată din Crișana (până la Tisa) rămăsese în Ungaria și 1/3 din Banatul românesc fusese încorporat în Serbia – Regatul Iugoslavia, România Mare - România interbelică a inclus marea majoritate a teritoriilor și a populației românești.

Constituirea Marii României a reprezentat ”cheia de boltă” a statalității și a afirmării naționale a poporului nostru român!!!

Sarcina principală a conducătorilor politici români a fost aceea de a menține granițele românești. Ceea ce, din

păcate, nu s-a realizat, frontierele noastre fiind sfâșiate în anul 1940.

Alianțele noastre cu Grecia, cu Turcia, cu Cehoslovacia și Yugoslavia s-au izbit de intențiile revizioniste ale Ungarie și Bulgariei. Presiunea sovietică asupra României interbelice a fost constantă și extrem de puternică. Când, într-o “clipă”, țara a strâns la sânul său provinciile românești, vecinii ne-au devenit dușmani și nu au urmărit decât sfârtecarea scumpei noastre Patrii – ***România Mare.***

12. Romania - stat membru al Ligii Națiunilor. Raporturile romano-sovietice în perioada interbelica.

La propunerea președintelui S.U.A. a fost constituită ***Liga Națiunilor.*** Pactul Ligii Națiunilor, aprobat la 28 aprilie 1919, devine primul capitol al fiecărui tratat de pace încheiat cu puterile învinse.

Liga Națiunilor a afectat suveranitatea statelor, grevând-o cu o servitute internațională în favoarea păcii mondiale.

România a fost membră fondatoare a Ligii Națiunilor.

A participat la: elaborarea protocolului în favoarea reglementării pașnice a diferendelor internaționale; a aderat, în condiții de reciprocitate, la clauza facultativă de arbitraj obligatoriu din Statutul Curții Permanente de Justiție Internațională de la Haga; a participat la Conferința pentru reducerea și limitarea armamentelor; Consiliul Ligii Națiunilor a recunoscut că România a îndeplinit obligațiile față de minoritățile naționale etc.

Contribuții importante a adus România la dezvoltarea dreptului penal internațional și la Convenția privind definirea agresorului propusă de U.R.S.S. și recomandată de marele jurist și diplomat român Nicolae Titulescu.

România a inițiat și a participat activ la alianțele și tratatele politice regionale.

Mica Înțelegere, Înțelegerea Balcanică, alianțele cu Grecia aveau menirea instituirii unei zone de securitate de la Marea Nordului până la Marea Egee.

Trebuie menționate aici:

- * tratatul cu Cehoslovacia (23 aprilie 1921);
- * tratatul cu Yugoslavia (07 iunie 1921);
- * tratatul încheiat cu Polonia (03 mai 1921 și 15 septembrie 1922).

Relațiile Regatului România cu Rusia Sovietică/U. R.S.S. s-au realizat prin contactele de la Genova din 10 aprilie 1922 și 19 mai 1922. Aceste raporturi au fost împiedicate să evolueze pozitiv datorită faptului că Rusia sovietică, apoi U.R.S.S. nu a recunoscut, ca fiind valabilă, apartenența Basarabiei la Statul Român.

Sovieticii au acuzat România că a “ocupat” Basarabia, în 27 martie/09 aprilie 1918.

România a considerat constant că Basarabia este populată de români, fiind dintotdeauna teritoriu românesc.

La 27 martie – 02 aprilie 1924, au avut loc discuții în Conferința de la Viena, între români și sovietici.

Sovieticii au solicitat organizarea unui plebiscit în Basarabia, dar România a respins propunerea, considerând-o inutilă și vexatorie.

În perioada interbelică U.R.S.S. a întocmit hărți în care Basarabia figura ca teritoriu sovietic.

Sovieticii au organizat și provocări pe teritoriul țării noastre, cum a fost răscoala de la Tătar-Bunar.

Dupa scoaterea Partidului Comunist din România în afara legii de către Guvernul român, Stalin a organizat, pe malul stâng al Nistrului, R.A.S.S. Moldovenească, parte componentă a R.S.S. Ucrainene.

Despre aceste chestiuni am discutat în alte părți ale tratatului. De aceea nu vom insista. Remarcăm totuși, activitatea Partidului Comunist din România care adoptase o poziție antinațională considerând că Basarabia este populată de moldoveni, care nu se consideră români; că Basarabia a fost asuprită de moșierimea și burghezia română și că România ar constitui un stat plurinațional.

P.C. din România avea obligația de a scoate în evidență realizările din U.R.S.S., din R. S. S. Ucraineană și, în mod special, din R. A. S. S. Moldovenească.

*

*

*

13. România în perioada ascensiunii comunismului și fascismului/național - socialismului în Europa.

Comunismul, ca doctrină politică, a fost transpus în practică în U.R.S.S. în perioada interbelică. ***Național – socialismul*** a ajuns la putere în Germania, în ianuarie 1933.

Pentru aceste aspecte facem trimitere la Vol. II al Tratatului de Diplomație, pct. IV. Politica și Relații Internaționale.

În privința **fascismului** remarcăm următoarele aspecte:

Termenul este utilizat atât pentru desemnarea regimului instituit în Italia lui Mussolini cât și, în sens larg, pentru desemnarea tuturor regimurilor de extremă dreapta: fascism și național – socialism.

Ascensiunea fascistă a punctat următoarele etape:

- instaurarea fascismului la putere în Italia – 1922;
- instalarea național – socialismului la putere în Germania – 1933;
- invadarea și anexarea Austriei de către Germania național – socialistă;
- încorporarea regiunii sudete din Cehoslovacia;
- revendicările teritoriale germane asupra Poloniei;
- ocuparea Poloniei;
- ocuparea Belgiei, Olandei și a părții centrale și de nord a Franței;
- ocuparea Yugoslaviei, Greciei și Albaniei;

- ocuparea unei părți însemnate din teritoriul părții europene a U.R.S.S..

România, între nazism și comunism, a încercat să își conserve granițele dar în condițiile Pactului Hitler – Stalin din 23 august 1939, și a înfrângerii Franței, aliata noastră tradițională, am fost forțați să cedăm teritorii.

Lupta guvernelor burghezo-democratice împotriva legionarilor a reprezentat, în mod mediat, respingerea doctrinei național – socialiste și a imperialismului german, de către România.

La 29 mai 1940, Carol al II-lea anunță intenția de a se apropia de Germania, după ședința unui Consiliu de Coroană.

Trebuie menționată la loc de cinste atitudinea României de a acorda Președintelui și Guvernului Poloniei ospitalitate și dreptul de trecere prin țara noastră.

România s-a “agățat” până în ultimul moment de ”garanțiile” anglo-franceze acordate în anul 1939, iar politica externă va fi schimbată abia după cedarea Basarabiei, nordului Bucovinei și Ținutului Herța în favoarea U.R.S.S..

14. *Cedările teritoriale efectuate de România în vara anului 1940*

A). *Cedarea Basarabiei, a Bucovinei de Nord și a Ținutului Herța.*

Din anul 1918 și până în anul 1940, Rusia sovietică și, mai apoi, **U.R.S.S.** nu s-a împăcat niciodată **cu pierderea Basarabiei, care la 27marti./09 aprilie 1918, s-a unit cu Țara-Mamă, România.**

Înființarea în anul 1924 a Regiunii Autonome Socialiste Sovietice Moldovenești și, mai apoi, a Republicii Autonome Socialiste Sovietice Moldovenești, în cadrul R.S.S. Ucrainiene, a fost făcută în scop propagandistic, pentru recuperarea Basarabiei de către U.R.S.S..

Pactul de neagresiune sovieto-german menționa interesul părții sovietice asupra Basarabiei, precum și totalul dezinteres politic al Germaniei în raport cu aceste teritorii (23 august 1939). Din acel moment trecerea Basarabiei la U.R.S.S. era doar o chestiune de timp și de conjunctură.

La 26 iunie 1940, ora 23⁰⁰ – ora Moscovei – a fost transmisă prima notă ultimativă de către guvernul sovietic către guvernul regal român. Se solicita ferm cedarea Basarabiei, care în opinia Kremlinului era populată în

principal de ucraineni, și cedarea Bucovinei, drept “plată” pentru deținerea Basarabiei, timp de 22 de ani, de către România.

Consiliul de Coroană întrunit la 27 iunie 1940, a rămas indecis fiindcă 11 membri s-au pronunțat contra cedării; 10 membri au fost de acord cu cedarea; 5 membri au solicitat guvernului să propună inițierea de discuții.

În consecință, Guvernul regal român a notificat guvernului sovietic o poziție echivocă; nici nu a acceptat dar nici nu a respins ultimatumul sovietic.

Al doilea ultimatum sovietic din 27/28 iunie 1940, a interpretat starea echivocă din răspunsul român ca fiind acceptarea cererilor sovietice. S-a propus evacuarea Basarabiei, în decurs de patru zile, începând cu 28 iunie 1940, orele 14⁰⁰, ora Moscovei.

Răspunsul Guvernului regal român se referea la evacuare, fiind silit să primească condițiile impuse în răspunsul sovietic.

Trebuie specificat faptul că U.R.S.S., în urma discuțiilor purtate cu reprezentanții Germaniei, și-a limitat pretențiile asupra Bucovinei, doar la partea nordică a provinciei.

Evacuarea oficialităților și a armatei române s-a realizat cu dificultate datorită ocupării, înaintea termenelor stabilite, a Basarabiei de către armata sovietică, a atitudinii ostile a Armatei Roșii, dar și a unei părți din populația provinciei: rusofonii și evreii.

Armata sovietică a ocupat și Herța împreună cu satele din jur din județul Dorohoi al Vechiului Regat. Deși acest teritoriu nu a fost dependent nici de Basarabia și nici de Bucovina, obiecțiunile românești au fost respinse de către sovietici.

Pe teritoriul încorporat de la România, U.R.S.S. a înființat la 02 august 1940, R.S.S. Moldovenească prin reunirea Basarabiei cu o parte din R.A.S.S. Moldovenească, de peste Nistru. În noiembrie 1940 au fost luate nordul Bucovinei, județul Hotin din nordul Basarabiei, județele Cetatea Albă, Bolgrad, Ismail și parțial Tighina, care au fost încorporate la R.S.S. Ucraineană.

Ocuparea și anexarea Basarabiei, nordului Bucovinei și Ținutului Herța a fost posibilă în condițiile Pactului Ribbentrop-Molotov, din 23 august 1939, datorită prăbușirii alianței noastre tradiționale – Franța și a lipșirii de eficiență a garanțiilor anglo-franceze.

Ocuparea Basarabiei, a nordului Bucovinei și a Herței a determinat reorientarea politicii externe a României în sensul apropierii de puterile Axei și, în special, de Germania.

B). *Cedarea Transilvaniei de Nord, Maramureșului și Crișanei*

S-au purtat tratative româno-ungare la Turnu Severin (16 – 24 august 1940). Ungaria solicită 2/3 din teritoriul Transilvaniei, respectiv 69.000. km² și 3.900.000. de locuitori, din care 2.200.000. erau români.

Împotmolirea tratativelor determină intervenția puterilor Axei care impun un “arbitraj” între părțile română și ungară.

”Arbitrajul” fiind un veritabil **dictat** a fost impus la Viena de Germania și Italia. Miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei au pronunțat hotărârea arbitrală la 30 august 1940, orele 15⁰⁰.

Prin acest dictat România pierdea 42.000. km² și 2.609.000. de locuitori, din care 50,2% români; 37,1% secui și maghiari, restul fiind de alte naționalități.

Evacuarea teritoriului cedat s-a realizat între 5 – 12 septembrie 1940, iar după evacuare autoritățile ungare de

ocupație au desfășurat acte de cruzime de neimaginat față de populația românească.

C). Cedarea Dobrogei de Sud – Cadrilaterul

Tratatul româno-bulgare purtat la Craiova între 19 august 1940 și 01 septembrie 1940, a condus la cedarea Cadrilaterului. Încă din 21 august 1940, România a acceptat să restituie Cadrilaterul Bulgariei, inclusiv orasul Silistra și teritoriul înconjurător acordat prin Protocolul de la Sankt Petersburg (15/31 martie - 26 aprilie/09 mai 1913).

România a încercat păstrarea Silistrei sau a zonei de coastă, cu Balcicul, dar Bulgaria nu a acceptat decât revenirea la frontiera din 1912!!!

S-a convenit că niciuna dintre părți să nu manifeste, pe viitor, pretenții teritoriale în raport cu cealaltă.

S-a efectuat un schimb de populație în termen de trei luni de la intrarea în vigoare a acordului.

România, cedând Cadrilaterul – Sudul Dobrogei, a pierdut 7726 km² în favoarea Bulgariei.

*

*

*

Imediat după acceptarea dictatului de la Viena României i s-a acordat de către puterile Axei ***o garanție “de inviolabilitate și integritate a Statului român”*** opozabilă erga omnes.

Teritoriile pierdute de România în vara anului 1940, însumau **99.738. km2**, deci ***1/3 din teritoriul statului.***

Pierderea provinciilor românești a reprezentat “falimentul” politicii de securitate promovată de Statul Român.

15. Regimul Ion Antonescu. Participarea României alături de Germania la războiul contra U. R. S. S..

Sfârșirea granițelor românești a condus, în mod inevitabil, la scăderea popularității regimului de dictatură personală, instituit de Carol al II-lea, în anul 1938.

În condițiile manifestățiilor legionare și a frământărilor din țară, generalul Ion Antonescu este chemat să formeze un nou guvern. La 05 septembrie 1940, Ion Antonescu accepta cu condiții: dizolvarea Parlamentului și suspendarea Constituției din anul 1938. A doua zi, 06 septembrie 1940, regele Carol al II-lea va transfera prerogativele regale fiului său Mihai și va părăsi țara.

Se reține că regele Carol al II-lea **nu a abdicat**, ci doar a transferat unele prerogative regale fiului său. Totodată, la dorința regelui Carol al II-lea, o parte din prerogative au fost preluate de generalul Antonescu, acesta devenind, practic, un “regent” al noului suveran.

Credem că Ion Antonescu și-a subordonat instituția monarhică deși a păstrat-o în sistemul politico-constituțional al Statului Român.

Fiind Președinte al Consiliului de Miniștri investit “cu depline puteri în conducerea Statului român” Ion Antonescu este înaintat la gradul de mareșal, prin Decretul nr. 2352/1941.

În calitatea sa de **Conducător al Statului Român**, Ion Antonescu era, în fapt, **Șeful Statului**, deși *de jure* această calitate era rezervată regelui Mihai I.

Astfel se explică unele decizii luate de Ion Antonescu fără știrea regelui: intrarea țării în războiul antisovietic; angajarea discuțiilor pentru semnarea păcii; numirea unui “înlocuitor” deși această prerogativă aparținea exclusiv regelui etc.

Toate aceste chestiuni au fost deja analizate la **I. Stat și Istorie, pct. 2. – Dezvoltarea constituțională a României**, din Tratatul de față. De aceea, noi nu vom reveni asupra lor.

În legătură cu politica externă dusă de Ion Antonescu până la 21 iunie 1941, precizăm următoarele:

Ion Antonescu a stăruit pentru redobândirea, în viitor, a nordului Transilvaniei, Maramureșului și Crișanei fapt speculat de Adolf Hitler.

La data de 12 octombrie 1940, o misiune militară germană a pătruns în România în scopul declarat al “instruirii” armatei române.

România a aderat la ***Pactul Tripartit***, germano-italiano-japonez, la data de 23 noiembrie 1940.

În condițiile încheierii unui pact de prietenie sovieto – Yugoslav, la 05 aprilie 1941, armata germană, cu ajutorul Ungariei și al Bulgariei, ocupă Statul Yugoslav. România s-a declarat neutră, la 08 aprilie 1941, și a împiedicat ocuparea Banatului sârbesc de către Ungaria. Antonescu nu a încorporat acest teritoriu la Statul Român, deși Italia și românii din Banatul yugoslav au solicitat anexiunea!!!

Ca urmare a intrării Misiunii militare germane în România, la data de 12 octombrie 1940, S.U.A. au considerat România ca fiind un stat ocupat și au blocat bunurile și activele românești aflate pe teritoriul lor, la 11 octombrie 1940, Marea Britanie a rupt relațiile diplomatice cu România, la 10 februarie 1941.

Acordarea garanțiilor teritoriale de către germano – italieni României a nemulțumit U.R.S.S.. Deși, oficial U.R.S.S. declarase că nu mai are alte pretenții teritoriale de la România, acordarea **“garanției de inviolabilitate și de integritate a Statului român”** a iritat Kremlinul. Probabil erau avute în vedere Delta Dunării, unde sovieticii au ocupat unele ostroave românești (26 octombrie 1940) și, de ce nu, chiar zona petroliferă a Ploieștiului!!!

Generalul Ion Antonescu a dus o politică de **“independența totală politică a neamului românesc, oricare va fi structura politică pe care o va lua Europa de mâine”** conform propriei mărturisiri, făcută în Consiliul de Miniștri, din 10 decembrie 1940.

În legătură cu participarea României la războiul antisovietic, în perioada 22 iunie 1941 – 23 august 1944 sunt de menționat următoarele chestiuni:

La data de 22 iunie 1941, orele 04⁰⁰, Germania a atacat U.R.S.S., fără declarație de război. România s-a aliat cu Germania atacând Uniunea Sovietică, tot fără declarație de război.

Practic, se poate afirma că țara noastră a dus propriul război deoarece România nu a încheiat o alianță militară cu Germania, în vederea participării la război.

Ideologic, s-a vorbit despre “lupta sfântă pentru Neam și pentru Rege”, ”lupta civilizației creștine în contra unei noi barbarii, în contra anarhiei, pentru viitorul nostru comun” de o “cruciadă împotriva comunismului” “lupta mare și dreaptă alături de marea Națiune Germană, pentru dreptatea viitorului omenesc” etc.

Armata română împreună cu unitățile militare germane eliberează Bucovina de Nord, la data de 06 iulie 1941, iar Basarabia este eliberată, în întregime, la data de 26 iulie 1941, odată cu alungarea sovieticilor din Cetatea Albă.

În acest fel, România și-a recăpătat teritoriile cedate forțat către U.R.S.S., la data de 28 iunie 1940. Desigur, războiul purtat de România împotriva U.R.S.S. **a fost un război just, drept** având ca obiectiv reintregirea Țării cu provinciile din Răsărit anexate de sovietici.

Atât Bucovina cât și Basarabia sunt organizate sub forma unor “**guvernăminte**” cu unica modificare constând în aceea ca județul Hotin din Basarabia a fost trecut în Bucovina.

Prin ajungerea Armatei române la Nistru, războiul româno-sovietic nu a încetat deoarece U.R.S.S. nu a solicitat încheierea păcii. De altfel, trecerea armatei române peste

Nistru a fost aprobată prin plebiscitul organizat în noiembrie 1941.

În urma încheierii unei convenții germano-române, la Tighina, semnată la 30 august 1941. Guvernul German a solicitat instalarea unei administrații românești între Nistru și Nipru. Guvernul Român a acceptat instalarea unei administrații românești între Nistru și Bug. Administrația românească a funcționat în Transnistria din septembrie 1941 – septembrie 1942 și până la 01 februarie 1944, când teritoriul transnistrean a fost cedat administrației militare de front.

La 16 octombrie 1941, armata română a eliberat **Odesa**, dar România nu a proclamat anexarea Transnistriei și nu și-a extins suveranitatea dincolo de Nistru. În aceste condiții cu greu se poate discuta despre dobândirea Transnistriei în schimbul nordului Transilvaniei, de către România.

Operațiunile militare de pe teritoriul Transnistriei aveau în vedere protejarea populației românești transnistrene și asigurarea ocupației în zona românească până la cunoașterea formelor de organizare a Rusiei.

La solicitarea Germaniei, armata română va continua să lupte în Ucraina și sudul Rusiei.

Armata germană este oprită în fața Moscovei (30 aprilie 1941 – 20 mai 1942.), apoi nu reușește să străpungă apărarea Leningradului (18 ianuarie 1943) și va capitula la Stalingrad (02 februarie 1943).

La 20 martie 1944, armata sovietică a trecut Nistrul iar la 29 martie 1944, a atins Prutul. La 20 august 1944, Iașul este cucerit de sovietici.

România tatonase terenul în vederea încheierii unui posibil armistițiu la Stockholm și la Ankara.

Ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., V.M. Molotov, a declarat, la 02 aprilie 1944, că U.R.S.S. nu urmărește încorporarea vreunei părți din România sau schimbarea orânduirii de stat a țării noastre. Această declarație s-a dat după trecerea Prutului de Armata Roșie – la 02 aprilie 1944 – deoarece, în concepția U.R.S.S., frontiera sovieto-română nu era pe Nistru ci pe Prut!!!

Mareșalul Ion Antonescu a pierdut ocazia semnării armistițiului datorită moralității sale ireproșabile și pentru că nu a dorit să recunoască pierderea Basarabiei și a Bucovinei de Nord.

În urma ultimei discuții dintre mareșal și fuhrer, din 05 august 1944, se stabilește retragerea armatelor româno-germane pe linia Carpați – Focșani – Nămolosa – Galați.

Pe data de 22 august 1944, Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, a solicitat oficiile Republicii Turcia pentru a încheia armistițiul cu Aliații.

Ce alternativă ar fi avut Mareșalul Ion Antonescu?? Fie să lupte alături de Germania, alegând onoarea și Gloria, fie să provoace Germania să ocupe România!!!

Opoziția română și regele au pus la cale lovitura de stat, prin care Ion Antonescu a fost arestat.

Credem că Ion Antonescu a fost un partener a lui Adolf Hitler și nu un simplu subordonat, iar politica sa a asigurat suveranitatea României. Ion Antonescu a mers alături de Germania deoarece puterile Axei garantaseră României integritatea teritorială.

După încheierea armistițiului cu Aliații de către Italia, România nu a declarat război acestui stat și a întreținut relații diplomatice cu Regatul Italiei și cu Republica Fascistă Italiană. Numai că Mussolini nu a fost recunoscut decât în calitate de șef al guvernului, Italia având două guverne, dar nu și ca șef al statului!!!

În toată perioada regimului politic antonescian România a fost – de jure – un stat suveran.

Fiind inițial mai favorizate de către Germania, Italia și Ungaria vor decade sub nivelul României, prima în septembrie 1943, iar a doua în martie 1944.

România a fost lăsată să ajute pe românii din Serbia ocupată de trupele germane; să întrețină relații diplomatice separate de cele ale Germaniei; să păstreze în prizonierat militarii inamici capturați de Armata româna etc. Esențială ni se pare respingerea propunerii germane de a menține Mișcarea Legionară la putere sau de a înființa un partid totalitar, adus la putere în locul Legiunii. Această respingere a propunerilor germane a fost făcută de Ion Antonescu, după înfrângerea rebeliunii legionare.

16. *Mișcarea legionară, statul național - legionar și “Guvernul de la Viena”*

Relativ la “Mișcarea legionară” am discutat în cadrul Vol. II. pct. IV: “***Politica și Relații Internaționale***”. Analiza efectuată în acel loc s-a referit la doctrina legionară.

Aici vom încerca să analizăm activitatea politică a legionarilor.

Astfel, Mișcarea legionară a fost înființată la data de 24 iunie 1927, orele 22⁰⁰, de către Corneliu Zelea Codreanu,

prin Ordinul de zi nr. 1, citit în prezența a patru persoane, la Iași.

În legătură cu doctrina legionară și concepțiile mișcării referitoare la Stat, Națiune, persoană, facem trimitere la textul anterior indicat.

Vom puncta câteva aspecte referitoare la ***Statul Național Legionar*** și la “***Guvernul de la Viena*”.**

Mișcarea Legionară a reprezentat o organizație a tineretului având ca scop ridicarea morală – fundamentată pe un creștinism mistic – a poporului român.

Revendicările mișcării au intrat în conflict cu legislația penală a Regatului, motiv pentru care unii dintre membrii ei au fost supuși răspunderii juridice penale. Mișcarea a activat ca partid politic, fiind o bună perioadă, în ilegalitate.

Instalarea guvernului Ion Antonescu a condus la încetarea manifestărilor legionarilor, iar apelul șefului guvernului către legionari a fost, în general, acceptat. La 14 septembrie 1940, generalul Ion Antonescu a chemat la guvernare pe legionari. În urma acceptului dat de către Horia Sima, Statul Român a fost proclamat “***Stat Național Legionar*”**. Mișcarea legionară a fost unica organizație politică recunoscută oficial în Statul Român.

Ion Antonescu și-a luat titlul de **“Conducător al Statului Legionar”** și pe cel de **“Șef al Regimului Legionar”** în timp ce Horia Sima a fost proclamat **“Conducător al Mișcării Legionare”**.

În acest mod, Horia Sima a nesocotit recomandările Forului Legionar care mergeau pe linia neinclunderii la guvernare a Mișcării Legionare, aceasta pe motivul că organizația este relativ tânără și lipsită de experiență politică.

Pe linie de stat, Horia Sima este numit vicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

Partajarea puterii între Antonescu și legionari dădea câștig de cauză Conducătorului Statului. Atmata și administrația se aflau la dispoziția acestuia.

Conducătorul Mișcării Legionare, Horia Sima era competent să indice orientarea spirituală a Statului; el răspundea de viitorul Națiunii.

Disensiunile dintre general și legionari au pornit de la viziunea diferită asupra: relației dintre Mișcarea Legionară și Stat; asupra conceptului de **“dreptate”** care pentru general se putea realiza numai în limitele instituționale, prin supremația legii, iar pentru legionari

însemna o atitudine subiectivă și părtinitoare, izvorâtă din conștiința legionară.

Uciderea deținuților politici închiși la Jilava (26/27 noiembrie 1940); asasinarea oamenilor politici Virgil Madgearu (26 noiembrie 1940) și Nicolae Iorga (27 noiembrie 1940) a reprezentat ruperea tacită a alianței între Antonescu și Mișcarea legionară.

După un schimb de note Antonescu – Sima, izbucnește rebeliunea legionară, la 21 ianuarie 1941. Armata intervine, la ordinal generalului Ion Antonescu, restabilind ordinea în țară.

Deși germanii insistă pe o colaborare Antonescu – legionari, generalul refuză. Statul Național Legionar este desființat. Legionarii au fost deferiți justiției, iar după 22 iunie 1941, au fost trimiși pe front pentru reabilitare.

Reichul german a fost favorabil lui Ion Antonescu, iar conducătorii Mișcării legionare, în frunte cu Horia Sima, au fost transportați în Germania, unde au ramas într-un azil supravegheat.

Dupa 23 august 1944, Adolf Hitler a utilizat rămășițele Mișcării legionare din Germania, formând un așa-zis **“Guvern Național Român”** cu sediul la Viena, în data de 10 decembrie 1944.

Acest “guvern” a fost cu totul la dispoziția autorităților germane și nu a exercitat vreo activitate administrativă sau executivă asupra teritoriului românesc.

17. 23 – august – 1944. Participarea României alături de Aliați la războiul contra Germaniei național-socialiste.

Actul de la 23 august 1944, a reprezentat o “lovitură de stat” executată de regele Mihai I al României împotriva regimului condus de Mareșalul Ion Antonescu.

Ocuparea aproape în totalitate a Moldovei și apropierea trupelor sovietice de București a determinat schimbarea orientării politicii externe a României. Armistițiul a fost convenit în 21/22 – august – 1944, de reprezentanții celor patru partide politice din Blocul Național – Democrat. S-a stabilit că regele să ceară mareșalului încheierea armistițiului pe 26 august 1944, la ora 13⁰⁰, în cadrul unei audiențe regale.

Întrucât Mareșalul Ion Antonescu urma să plece pe front la 26 august, regele hotărăște să devanseze audiența mareșalului pentru 23 august.

Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, a fost primit în audiență la ora 15³⁰, iar Mareșalul Ion Antonescu a fost primit la rege, la ora 16¹⁵.

În comunicatul dat către țară s-a specificat că Mareșalul Ion Antonescu a refuzat să încheie armistițiul cu Națiunile Unite, fapt pentru care a fost destituit de rege.

În realitate, mareșalul a comunicat regelui că informase deja Germania de intenția sa de a încheia armistițiul, fapt care a provocat panică deoarece, încheierea armistițiului în astfel de condiții ar fi condus la menținerea lui Ion Antonescu în prim-planul politicii românești, iar situația regelui ar fi rămas aceea a unui *“monarh formal”*.

Ca atare, regele a decis destituirea și arestarea lui Ion Antonescu, formându-se un alt guvern în frunte cu generalul Constantin Sănătescu, participant la audienta mareșalului.

Este evident că șeful statului – adică regele – era îndrituit să numească - și să revoce, bineînțeles – pe președintele Consiliului de Miniștri.

Graba destituirii și arestării mareșalului Ion Antonescu, coroborată cu poziția de expectativă adoptată de Iuliu Maniu, ne indică mai degrabă o răfuială a regelui cu mareșalul pentru perioadă cât suveranul a fost ținut în “umbra” Conducătorului!!!

Poate și atitudinea lui Ion Antonescu a determinat precipitarea deciziei regale, care oricum fusese deja adoptată. Cert este că destituirea și arestarea mareșalului a lăsat loc de manifestare a vieții politice democratice. România a realizat, în mod abrupt, o schimbare a orientării sale politice pe scena politică internațională, rupând alianța cu Germania național-socialistă, aliindu-se cu Națiunile Unite și declarând război fostului ei aliat – Germania.

Sub aspectul ordinii constituționale a fost repusă în vigoare Constituția din anul 1923.

Ceea ce importă pentru studiul de față ***este situația internațională a României de la 23 august 1944 și până la semnarea Convenției de Armistițiu (12 septembrie 1944).***

În perioada 23 august 1944 – 12 septembrie 1944, armata sovietică consideră armata română ca fiind inamică. Drept consecință, în perioada menționată sovieticii au luat 114.000 de militari români, prizonieri de război!!! Au fost deportați în U.R.S.S. și civili români, în special persoanele fizice originare din Basarabia sau cele de origine germană.

România deși era, în fapt, cobeligerantă cu Aliații era tratată ca un stat inamic. Noi ne aflăm în război cu puterile beligerante: atât cu Germania cât și cu Aliații. Cu

Germania de facto și de jure, iar cu Aliații era încă război de jure, însă de facto eram aliații acestora.

Deși actul de la 23 august 1944, a scurtat războiul antihitlerist cu 6 luni, România era tratată ca o țară învinsă de către U.R.S.S..

La **12 septembrie 1944**, s-a semnat la Moscova Convenția de Armistițiu care a consfințit poziția României. Convenția s-a semnat târziu, abia după ce întreaga țară a fost ocupată de Armata sovietică. Așadar, Convenția de Armistițiu a consacrat faptul ocupării României de Armata Roșie.

În temeiul Convenției de Armistițiu frontiera româno-sovietică a fost restabilită conform ultimatimelor sovietice din 26/28 iunie 1940. România pierdea astfel Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța. Totodată, era specificat dreptul României asupra Transilvaniei de Nord.

Marea Britanie dorea restituirea celei mai mari părți a Transilvaniei de Nord și nu restituirea în totalitate a acelui teritoriu deoarece, la acea dată, Ungaria nu intra în sfera de influență sovietică. Dimpotrivă, U.R.S.S. era de acord cu restituirea, în întregime, a nordului Transilvaniei deoarece extinderea României spre Vest însemna și extinderea

influenței U.R.S.S., țara noastră fiind considerată “satelită” a U.R.S.S..

Pe de altă parte, U.R.S.S. era de acord, în principiu, cu restituirea întregii Transilvanii de Nord, a Maramureșului și Crișanei pentru a realiza o “așa-zisă” compensare a încorporării de către ea a Basarabiei, nordului Bucovinei și Ținutului Herța.

Ca urmare a partajării zonelor de influență U.R.S.S. dobândește 90% influența în România!!!

În România este instalat guvernul dr. Petru Groza la 06 martie 1945, la cererea ultimativă a U.R.S.S.. La 09 martie 1945, sovieticii acceptă instalarea administrației românești în nordul Transilvaniei.

Tratatul de Pace încheiat în anul 1947, consacră României statutul de țară învinsă, nefiindu-ne acceptat statutul de stat cobeligerant!!! Tratatul a fost semnat la 10 februarie 1947, la Paris, și a fost ratificat de Parlamentul României la 25 august 1947.

*

*

*

Imediat după “lovitura de stat” din 23 august 1944, armata română a intrat în conflict cu forțele militare germane. Marea majoritate a teritoriului național, între care și capitala, a fost sub controlul armatei române.

Lupta dusă alături de forțele militare sovietice a condus la dezrobirea Transilvaniei. Apoi, românii au luptat împotriva Ungariei hortiste, spărgând centura Budapestei; pentru eliberarea Cehoslovaciei, înscriind pagini de eroism în Munții Tatra și pentru eliberarea Austriei, până în apropiere de Viena.

Dar s-a dovedit, ca în zbuciumata noastră istorie de altfel, ca Armata Română a fost folosită drept **“carne de tun”** atât de hitleriști – în războiul antisovietic, cât și de Aliți, adică de sovietici – în războiul antihitlerist.

Și ca **“o palmă”** dată României, după semnarea Convenției de Armistițiu, Kremlinul a reorganizat în Basarabia românească acea R.S.S. Moldovenească, la data de 12 octombrie 1945!!!

18. *Proclamarea Republicii. Instituirea regimului totalitar socialist.*

Partidul Comunist Român avea în programul său înscris ca obiectiv abolirea monarhiei și instaurarea republicii. Odată cu instalarea guvernului dr. Petru Groza și mai ales după încheierea și ratificarea Tratatului de Pace, U.R.S.S. și P.C.R. – în calitate de instrument al său - au considerat că este “momentul oportun” pentru înlăturarea monarhiei.

La reîntoarcerea de la ceremonia căsătoriei moștenitoarei tronului britanic regale Mihai I este invitat la București, iar președintele Consiliului de Miniștri îl determină, prin intimidare, să abdice. La 30 decembrie 1947, este proclamată ***Republica Populară Română***. În ianuarie 1948, regele a părăsit teritoriul României, iar la data de 22 mai 1948, i s-a ridicat cetățenia română.

Este oare o pură coincidență că abdicarea regelui și proclamarea Republicii Populare Române are loc la aceeași dată – 30 decembrie – la care s-a constituit U. R. S. S.!! (30 decembrie 1947 & 30 decembrie 1922)?

La 30 decembrie 1947, a fost schimbată ordinea constituțională în România.

La 30 decembrie 1947, atribuțiile Șefului de Stat au fost preluate de un organ colegial: **Prezidium**. Adunarea Deputaților se autodizolvă, iar la 28 martie 1948, este aleasă o nouă Constituantă – **Marea Adunare Națională** – în scopul adoptării unei noi Constituții.

Despre aceste chestiuni am dezvoltat, pe larg, în Vol. I, I. Stat și Istorie, 2. Dezvoltarea constituțională a României, din prezentul Tratat. În consecință, nu vom reveni asupra acestor chestiuni.

18. Internaționalismul proletar și raporturile cu U. R. S. S.

Constituțiile României din anii: 1948; 1952 și 1965 au fost succint analizate în Vol. I, I. Stat și Istorie, 2. Dezvoltarea constituțională a României. De aceea în această secțiune vom detalia câteva aspecte referitoare la: rolul conducător al partidului comunist (marxist-leninist); raportul dintre partidul comunist și statul socialist; unicitatea Puterii de Stat și instituirea Frontului Unității Socialiste devenit Frontul Democrației și Unității Socialiste. De asemenea, vom analiza **“supremația”** secretarului general al P.C.R. asupra Partidului și asupra Statului.

- Rolul conducător al partidului comunist (marxist – leninist);
- Raportul dintre partidul comunist și statul socialist;
- Unicitatea Puterii de Stat; Instituirea Frontului Unității Socialiste devenit Frontul Democrației și Unității Socialiste
- Instituirea Frontului Unității Socialiste devenit Frontul Democrației și Unității Socialiste;
- **“Supremația”** secretarului general al P.C.R. asupra Partidului și asupra Statului.
- Rolul conducător al partidului comunist (marxist-leninist)

Prin venirea la putere a guvernului dr. Petru Groza, la 06 martie 1945, a început - deschis – ascensiunea spectaculoasă a comuniștilor, sub protecția puterii comuniste ocupante, U.R.S.S..

Falsificând alegerile din 1946 partidul comunist și-a asigurat majoritatea parlamentară. Două disidente ale național-liberalilor și național-țărăniștilor au “concurat” în alegeri, însă numai într-un număr mai mic decât jumătate din totalul circumscripțiilor electorale. În acest fel, Marea Adunare Națională a rămas dominate de comuniști.

La 23 februarie 1948, a avut loc fuziunea Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat, noul partid fiind denumit ***Partidul Muncitoresc Român***.

La alegeri alianța electorală formată din: P.M.R.; Frontul Plugarilor; P.N.L. Gheorghe Tătăreanu; Partidul Național Popular; Uniunea Populară Maghiară - toate reunite în Frontul Democrat Popular dețin **405 mandate**. Opoziția, formată din: P.N.L. P.Bejan și Partidul Țărănesc Democrat dr. N. Lupu, a obținut **9 mandate: 2 țărăniști și 7 liberalii**.

Acest nou Legislativ va vota Constituțiile din 1948 și din 1952. Rolul conducător al P.M.R. fusese deja consacrat.

Partidul Național Popular se autodizolvă la 06 februarie 1949, iar după adoptarea Constituției din 1952, sistemul pluralist este înlăturat total. La 07 februarie 1953, se autodizolvă Frontul Plugarilor. Unicul partid politic totalitar rămas pe scena publică românească era P.M. R..

- *Raportul dintre partidul comunist și statul socialist*

Despre această chestiune am mai scris câteva aspecte. Trebuie să remarcăm că partidul și-a subordonat total statul, utilizându-l în propriile sale scopuri.

Partidul definea obiectivele de atins de către societate, iar Statul căpăta consistența prin materializările de natură constituțională.

Partidul reprezenta viitorul în timp ce Statul, prin Constituție și celelalte legi, prin întregul Drept obiectiv (pozitiv) reprezenta prezentul.

Partidul constituia entitatea politică dinamică în interior; acesta se putea manifesta în relațiile internaționale numai prin intermediul Statului socialist.

- *Unicitatea Puterii de Stat*

Puterea de Stat emana de la popor și aparținea poporului. Poporul exercita puterea de stat prin reprezentanții săi. Aceștia pot fi revocați și sunt obligați să dea dări de seamă în fața alegătorilor.

Reprezentanții poporului erau în ***Marea Adunare Națională*** – organ suprem al puterii de stat, iar la nivel local în ***sfaturile/consiliile populare***.

Marea Adunare Națională alegea Prezidiul M.A.N., iar de la 21 martie 1961, alegea Consiliul de Stat. Acesta constituia al doilea organ suprem al puterii de stat, responsabil în fața M.A.N..

La 28 martie 1974, a fost creat al treilea organ suprem al puterii de stat – Președintele Republicii Socialiste România.

Toate celelalte organe de stat erau subordonate Marii Adunări Naționale: Prezidiul M.A.N./Consiliul de Stat și Președintele Republicii Socialiste România.

Consiliul de Miniștri și întreaga administrație de stat, organele judecătorești și procuratura erau dependente de M.A.N. și răspundeau în fața acesteia.

Deși oficial abolit principiul separației/echilibrului “puterilor” în stat se menținea prin separarea categoriilor de organe și a funcțiilor acestora.

Organele judecătorești erau, de jure, considerate independente.

Deasupra tuturor organelor etatice, drept de decizie, dispoziție și control avea P.M.R./P.C.R.. Rolul conducător al Partidului era consacrat în raport cu toate organele de stat, organizațiile obștești și în raport cu întreaga societate.

- *Instituirea Frontului Unității Socialiste devenit Frontul Democrației și Unității Socialiste*

La plenara C.C. al P.C.R. din octombrie 1968, a fost creat **Frontul Unității Socialiste**, ca organ politic suprem, în care dreptul de a depune candidatura aparținea P.C.R..

La 19 noiembrie 1968. a fost constituit Consiliul Național al F.U.S.. Președinte a fost ales secretarul general al P.C.R..

La al doilea Congres al F.U.S. din 17 – 18 ianuarie 1980 a fost schimbată denumirea organizației în **Frontul Democrației și Unității Socialiste (F.D.U. S.)**.

Scopul F.D.U.S. era de a uni, sub conducerea P.C.R., toate organizațiile de masă și obștești pentru a se asigura îndeplinirea politicii interne și externe a P.C.R. și a R.S.R..

*

*

*

- **“Supremația” secretarului general al P.C.R. asupra Partidului și asupra Statului.**

Rolul conducător al P.M.R./P.C.R. era încarnat în **supremația** conducătorului partidului (**prim-secretar** sau **secretar general**, după caz).

Șeful Partidului era ales și Șef al Statului socialist. Pe lângă organele clasice **de partid**, respectiv **de stat** se crează și alte organe, cu dublă natură, **de partid și de stat**.

“Supremația” Conducătorului Partidului se confundă cu bunul-plac al persoanei fizice deținătoare a funcției respective.

Organele puterii de stat și organele administrației de stat erau ticsite cu activiștii de partid!!! Practic, totul era supus partidului, inclusiv justiția și procuratura.

Gheorghe Gheorghiu Dej și Nicolae Ceaușescu au fost liderii României socialiste pentru faptul că dețineau poziția de lideri ai P.M.R./P.C.R..

Spre deosebire de celelalte state socialiste unde rolul conducător al partidelor marxiste s-a mai diminuat, treptat, în România rolul P.C.R. și a secretarului său general a fost exagerat, până la paroxism!!! Așa se explică motivul pentru care după Evenimentele din Decembrie 1989, P.C.R. a dispărut efectiv de pe scena politică națională. P.C.R. se confunda cu dictatura lui Nicolae Ceaușescu, devenind un partid eminemamente ceaușist!!!

20. Participarea României pe scena politică internațională în perioada regimului socialist

România a participat la încheierea Tratatului de la Varșovia, la 14 mai 1955; la constituirea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.), la Praga – 25 ianuarie 1949; a participat la Adunarea Mondială a Păcii (Helsinki, 22-29 ianuarie 1955).

România a fost primită în O.N.U.; a devenit membră a: Organizației Internaționale a Muncii – O.I.M.; Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – U.N.E.S.C.O.; Agenției Internaționale pentru Energia Atomică; Fondului Monetar Internațional și Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare.

Președintele Consiliului de Stat al R.S.R. a luat cuvântul la O.N.U., în data de 19 octombrie 1970, ministrul Afacerilor Externe al R.S.R. Corneliu Mănescu a fost ales președintele celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. – 19 septembrie 1967.

România se detașează tot mai pregnant de poziția de subordonare față de U.R.S.S., ajungând să manifeste propriile puncte de vedere, din care unele au fost pe poziții total opuse față de cele sovietice.

La Congresul al XIV-lea al P.C.R., Nicolae Ceaușescu s-a manifestat deschis împotriva Pactului Sovieto-German din 23 august 1939 solicitând anularea tuturor urmărilor acestui “acord“. Astfel, era pusă în discuție frontiera româno-sovietică!!!

În acest mod, Președintele R.S.România a revendicat teritoriile Basarabiei, nordului Bucovinei, Ținutului Herța și Insulei Șerpilor aflate în U.R.S.S.!!!

România socialistă a întreținut relații diplomatice cu state capitaliste: Israel (11 iunie 1948); Grecia (august 1957); Imperiul Nipon (Japonia) – (01 septembrie 1959); R.F. a Germaniei (31 ianuarie 1967).

Prestigiul României pe plan internațional a sporit enorm, mult peste posibilitățile reale de afirmare a țării. Dovada constă în vizitele efectuate în țara noastră de Charles de Gaulle – Președintele Franței, la 14 mai 1968 sau de Richard Nixon, Președintele S.U.A., la data de 02 august 1969.

*

*

*

21. A doua Românie în perioada 1945 – 1989.
Republica Socialistă Sovietică Moldovenească.

Despre năzuințele spre libertate și unire cu Țara-Mamă, România, a românilor din Basarabia am făcut referiri, pe larg, în vol. II, III din **Drept Constituțional. Sistemul politic și constituțional al României de Est.**

Câteva cuvinte se impune a fi scrise despre soarta tristă a teritoriilor românești incorporate forțat în U.R.S.S.:

- Rezistența antisovietică;
- Represiunile sovietice din 1940-1941;
- Deportările din R.S.S. Moldovenească, în perioada 1949-1951;
- R.A.S.S.M. între 1924 și 1940.

Să procedăm la detalierea acestor problematici:

- **Rezistența antisovietică;**

Cu toate că în România se știe foarte puțin la nivel de masă despre lupta dusă de românii basarabeni pentru reunificarea Țării, unele ecouri au rămas și în conștiința românilor.

Imediat după reocuparea Basarabiei de către sovietici în august 1944 au existat români între Prut și Nistru

care au pus sub semnul întrebării dominația puterii sovietice asupra “României de Est”. Organele securității statului – K.G.B. raportau despre activitatea unor cetățeni care afirmau, în perioada 1947-1950, că ocupația sovietică nu va putea dura multă vreme și că pe timpul românilor era mai bine decât sub puterea sovietelor.

Organizații antisovietice au existat și în R.S.S.Moldovenească: **Arcașii lui Ștefan; Armata Neagră; Partidul Libertății etc.** Aceste entități erau alcătuite în marea majoritate din țărani și erau conduse de intelectuali.

În anul 1952 au fost lichidate toate aceste organizații din Moldova, la solicitarea prim-secretarului Partidului Comunist din Moldova, Leonid Brejnev.

Organele de partid și cele ale securității statului raportau organelor superioare că populația din Moldova asculta frecvent posturile de radio occidentale: Europa Liberă, Vocea Americii și B.B.C..

Unele persoane fizice s-au manifestat în sens pro-românesc. Spre exemplu: Gheorghe Moroziuc care a arborat tricolorul românesc pe coșul fabricii de zahăr din Bălți în anul 1966 sau lingvistul Ion Vasilenko care a fost depus în penitenciar pentru faptul că a solicitat recunoașterea

identității și a unității lingvistice româno-moldovenești și revenirea la alfabetul latin în R.S.S.Moldovenească.

În anul 1969 a fost înființat **Frontul Național Patriotic** creat din inițiativa lui Alexandru Usatiuc și Gheorghe Ghimpu.

Obiectivul organizației era unirea R.S.S. Moldovenești cu Republica Socialistă România. Se pornea de la ideea că atât U.R.S.S. cât și R.S.România erau state socialiste și că, în consecință, problema națională a românilor basarabeni se impunea a fi rezolvată.

După ce Alexandru Usatiuc a adresat o scrisoare lui Nicolae Ceaușescu, membrii grupării au fost arestați și condamnați la închisoare.

Protestele profesorilor și studenților din 1972 de la Chișinău împotriva deciziei autorităților sovietice de a muta monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt sunt și vor rămâne memorabile.

Eroul moldovenilor, eroul tuturor românilor, “cel mai mare român al tuturor timpurilor” a rămas pe loc, eclipsând monumentul lui Lenin. Și asta datorită curajului și sacrificiului românilor basarabeni!!!

- **Represiunile sovietice din 1940-1941;**

În temeiul Pactului Ribbentrop-Molotov semnat la 23 august 1939, Basarabia a fost solicitată de Imperiul Sovietic.

După ocupația din 28 iunie 1940 a fost constituită R.S.S. Moldovenească, la 02 august 1940, nordul Bucovinei, Ținutul Herța și partea de nord a Basarabiei, județul Hotin, sunt încorporate în R.S.S. Ucraineană. Sudul Basarabiei, cu județele Ismail și Cetatea Albă, sunt anexate tot de R.S.S. Ucraineană. Din fosta R.A.S.S. Moldovenească au fost lăsate în componența R.S.S. Moldovenești doar șase raioane, dintr-un total de 13 raioane.

Încă din perioada 28 iunie 1940-04 iulie 1940 au fost reținute peste o mie de persoane, în principal foști funcționari ai Statului Român. Au fost arestați 14 foști membri ai Sfatului Țării, care au votat unirea Basarabiei cu România, în martie/aprilie 1918, dintre aceștia doar Ion Codreanu a fost predat autorităților române la schimb cu Ana Pauker.

În perioada 12-13 iunie 1941 au fost arestate sau deportate 32.423 de persoane din teritoriile cedate de România.

Guvernul Ion Antonescu a estimat că 97% din persoanele arestate și deportate în 12-13 iunie 1941 erau de origine română.

În total au fost arestați și deportați circa 90.000 de persoane din Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța.

Intrarea României în războiul antisovietic, la 22 iunie 1941, a avut ca obiectiv recuperarea teritoriilor cedate în vara anului 1940, România a instalat administrație civilă și în Transnistria, adică în teritoriul dintre Nistru și Bug.

Basarabenii încorporați în Armata Română au fost lăsați la vatră, după atingerea Nistrului de către forțele militare sovietice. Ei au fost înrolați în armata sovietică participând la războiul antihitlerist.

România pierde Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța, în august 1944, teritoriile respective fiind reîncorporate la U.R.S.S., fără ca S.U.A. sau Marea Britanie să formuleze vreo obiecțiune!!!

- **Deportările din R.S.S. Moldovenească, în perioada 1949-1951**

Prima deportare a avut loc în noaptea de 5/6 iulie 1949 și până la 07 iulie 1949. Au fost deportate 35.796 de persoane în Rusia și Kazahstan. Ca urmare a deportării

țărani au intrat în colhozuri într-o proporție covârșitoare (de la 32% în 1949 la 97% în ianuarie 1951).

O altă deportare în masă a avut loc între 31 martie și 01 aprilie 1951. Au fost deportate 2617 persoane fizice.

În ambele deportări au fost incluși în vedere membrii sectelor religioase, așa-zisii chiaburi, colaboratorii cu puterea de ocupație germană sau română etc..

- **R.A.S.S.Moldovenească între 1924 și 1940.**

U.R.S.S. nu a recunoscut Unirea Basarabiei cu Patria-Mamă, România.

Mai mult decât atât oficialii sovietici au solicitat “restituirea” Basarabiei la Conferința de la Viena.

“Răscoala” de la **Tătarbunar**, din sudul Basarabiei, fiind înfrântă de Armata Română, sovieticii au conștientizat imposibilitatea ațâțării, în masă, a populației basarabene împotriva autorităților române.

În consecință s-a decis constituirea Republicii Autonome Socialiste Sovietice Moldovenești, la data de 12 octombrie 1924. Această republică autonomă a avut capitala la Balta, iar din 1929 capitala a fost mutată la Tiraspol.

Oficial această republică avea capitala la Chișinău și se întindea până la Prut!!! R.A.S.S. Moldovenească era parte

integrantă a R.S.S. Ucrainiene. Pe teritoriul republicii autonome populația se prezenta astfel – în anul 1925: 50,5% ucrainieni; 5,5% ruși; 4,8% evrei și 4,7% alte naționalități. Românii reprezentau 34,3% din populație.

În perioada 1932-1938 autoritățile sovietice au dus o politică de “românizare”, trecându-se de la alfabetul chirilic la cel latin!!! Rațiunea sovieticilor era aceea de a apropia R.A.S.S. Moldovenească de nivelul cultural și intelectual din Basarabia, aflată sub suveranitatea Statului Român. Limba literară românească trebuia cunoscută de viitorii spioni și agitatori care trebuiau introduși pe teritoriul românesc, în Basarabia. Iată însă că în anul 1937 se dezlănțuiește teroarea în R.A.S.S. Moldovenească. A fost executată întreaga intelectualitate din republica autonomă, inclusiv activiști de partid, în frunte cu primul secretar al organizației de partid – Grigori Starîi.

Elita intelectuală din R.A.S.S. Moldovenească a fost acuzată de pactizare cu dușmanii, adică cu românii!!! Scopul acestei elite ar fi fost despărțirea Moldovei sovietice de Ucraina și înrobirea poporului “moldovenesc” în fața capitaliștilor și moșierilor români!!!

În realitate unica “vinovăție” a celor executați era aceea de a introduce alfabetul latin și de a denumi limba

vorbită de popor limbă română și nu limbă moldovenească!!! Iar aceste lucruri s-au efectuat tocmai din dispoziția Kremlinului. Când optica Moscovei s-a schimbat “vinovați” au fost liderii din partidul comunist și intelectualitatea din R.A.S.S. Moldovenească!!! Au fost executate în anii 1937-1938 aproximativ 5000 de persoane în republica autonomă.

Continuatoarea R.A.S.S. Moldovenești se consideră a fi astăzi Republica Moldovenească Nistreană.

Din 7230 de km² cât cuprindea vechea R.A.S.S. Moldovenească, autoproclamata Republică Moldovenească Nistreană deține 4163 de km².

Astăzi românii în așa-zisa Republică Moldovenească Nistreană sunt în proporție de 32% (în anul 2004), după ce în anul 1989 ei reprezentau 40% din populația regiunii.

*

*

*

În cuprinsul părții a X-a a **Tratatului de Diplomatie** am încercat să analizăm evoluția românilor și a vechilor Țări Române în contextul Relațiilor Internaționale. Am punctat, de asemenea, câteva chestiuni relative la evoluția politicii

externe a Statului Român, în strânsă corelație cu politica internă a României, promovată de-a lungul timpului.

*

*

*

Am început expunerea noastră cu problematica relațiilor Imperiului Otoman cu Țările Române fiindcă anterior constituirii Principatelor noastre credem că exista o relație de dependență politico-religioasă față de Imperiul Roman (de Răsărit), numit și Imperiul Bizantin. Iar pentru perioada înglobării Daciei în Imperiul Roman nu se poate vorbi de o **“politică externă”**, în acele timpuri **“relațiile internaționale”** fiind apanajul exclusiv al Romei imperiale.

*

*

*

XI. NAȚIONALISMUL

I. Atitudinile politice. Locul naționalismului în cadrul doctrinelor politice.

1. Introducere;
2. Radicalismul;
3. Liberalismul;
4. Moderați;
5. Conservatorismul;
6. Reacționarii;
7. Politici specifice: politica internă și politica externă.

II. Doctrina naționalistă

1. Introducere;
2. Semnificația naționalismului;
3. Stat și națiune. Teoriile fundamentatoare ale statului;
4. Istoria și doctrina naționalismului:
 - a. Istoria naționalismului;
 - b. Esența doctrinei naționaliste.

III. Democrația și naționalismul

1. Introducere;
2. Semnificația principiilor democratice;

3. Doctrina contractului social;
4. Doctrina democratică liberală neoclasică;
5. Socialismul democratic și sistemele de guvernare;
6. Raporturile democrației cu naționalismul.

IV. Doctrina socialistă și naționalismul

1. Evoluția și principiile de bază ale socialismului;
2. Istoria socialismului;
3. Raporturile dintre socialism – social-democrație și comunism – și naționalism;
4. Practica politică socialistă. Relațiile ideologice dintre marxism, marxism-leninism, stalinism, maoism și fidelism, pe de o parte, și naționalism, pe de altă parte;
5. Influența naționalismului asupra socialismului internaționalist.

V. Doctrinile fasciste și național-socialiste. Aportul naționalismului în fundamentarea acestor doctrine politice.

1. Introducere;

2. Fascismul și național-socialismul doctrine generate de posibilul eșec al capitalismului și a democrației;
3. Elementele constitutive ale doctrinelor fascistă și nazistă (național-socialistă);
4. Extremismul de dreapta și legăturile sale cu fascismul/național-socialismul;
5. Naționalismul – element component al doctrinei fasciste și a doctrinei național-socialiste.

VI. Naționalismul în fața provocărilor

1. Naționalismul și globalizarea(mondializarea);
2. Semnificația luptei dintre socialism și capitalism pentru teoria naționalistă. Victoria capitalismului. Este această situație sfârșitul politicii?;
3. Orientarea științelor politice către ideologii tehnocrate. Consecințe asupra ideologiilor/doctrinei naționaliste. Este sistemul politic tehnocrat apt să asigure conducerea societății?;
4. Este victoria capitalismului asupra socialismului câștigarea unei bătălii sau a

războiului dintre doctrinele și ideologiile aferente? Consecințe asupra doctrinei naționaliste.

Încheiere

I. Atitudinile politice. Locul naționalismului în cadrul doctrinelor politice.

1. Introducere

În vol III al *Tratatului de Diplomatie*, în cadrul părții a VI-a “*Prolegomene la Teoria politicii internaționale*”, la pct. II “*Puterea națiunilor*” am făcut unele precizări referitoare la *națiune* și la *naționalism*. În prezenta parte a tratatului vom încerca să detaliem problematicile naționalismului. În aceste condiții, partea a XI-a a cărții de față este rezervată doctrinei și ideologiei naționaliste.

O precizare preliminară se mai impune totuși: în vol. II al cărții la partea a IV-a intitulată “*Politica și Relații Internaționale*” au fost analizate doctrinele politice: *liberalismul; socialismul; conservatorismul și fascismul*.

Se constată că nu s-a procedat, cu acea ocazie, la analiza **teoriei naționalismului**.

În aceste condiții suntem “**obligați**” să acordăm atenție și doctrinei naționaliste.

Înainte de a purcede la analiza efectivă a **doctrinei naționaliste** vom încerca să determinăm locul și rolul naționalismului în cadrul doctrinelor politice. Acest lucru se poate reliefa numai prin analiza succintă a tuturor curentelor doctrinare aflate pe axa științelor politice. Din acest motiv este imperios necesar să analizăm curente principale: **radicalismul; liberalismul; moderații; conservatorismul; reacționarii**, precum și să punctăm câteva chestiuni relative la **politicile internă și externă ale statelor lumii**.

Pe axa spectrului politic fiecare dintre curente anterior nominalizate își are locul său. Dacă ne imaginăm axa respectivă putem ușor proiecta succesiunea curentelor/ideologiilor/doctrinelor politice.

Radicalii	Liberalii	Moderatii	Conservatorii	Reacționarii
stânga				dreapta

Deci, de la stânga spre Dreapta eşicherului curentelor/ideologiilor/doctrinelor politice avem: ***radicalii; liberalii; moderații; conservatorii; reacționarii.***

Aceasta stabilire a ordinii curentelor și teoriilor politice pe axa spectrului atitudinilor politice nu este și nu poate fi, fără îndoială, arbitrară.

Așa fiind, se pune în mod firesc întrebarea următoare: ce diferențiază și determină amplasarea curentelor și teoriilor pe axa politică?? Care este criteriul de departajare a curentelor și de stabilire a succesiunii acestora??

Fără îndoială, principalul criteriu de delimitare și de amplasare a curentelor politice, în ordinea amintită, îl reprezintă ***atitudinea respectivelor doctrine și/sau ideologii față de schimbările politice.***

Acceptarea sau rezistența la schimbările politice determină, în mod obiectiv, fixarea curentelor pe axa politică!!!

Desigur, aceste problematici sunt tratate în mod generic. Este însă posibil, spre exemplu, ca o entitate politică (partid, uniune, alianță) deși este considerată de dreapta să aibă într-o chestiune strict determinată o opinie stângistă. Noi însă ne raportăm la aspectele generale care

determină clasificarea și stabilirea de principiu a curenților politice pe așa-zisa axă politică.

Semnificația noțiunilor: “**radicali**”, “**liberali**”, “**moderați**”, “**conservatori**” sau “**reacționari**” se raportează întotdeauna la atitudinea adoptată față de o potențială schimbare politică.

Vom încerca să analizăm fiecare dintre noțiunile utilizate pentru a putea înțelege, în mod corect, semnificațiile acestora. Astfel, **radicalii**, **liberalii**, **moderații**, **conservatorii** și **reacționarii** vor putea fi ușor determinați și delimitați.

2. **Radicalismul.**

Radicalii sunt foarte nemulțumiți de structura societății. Ei susțin schimbarea din temelii a acesteia pe cale revoluționară.

Componentele fundamentale ale societății trebuie schimbate în așa fel încât să se asigure și să se garanteze **egalitarismul**.

Prin însăși natura lor radicalii sunt extremiști de stânga. Ei sunt situați la extrema stângă a axei eșicherului politic, sub aspect ideologic și doctrinar.

Valorile consacrate ale societății sunt puse sub semnul întrebării și sunt disprețuite de către radicali.

3. **Liberalismul.**

Liberalii se situează imediat la dreapta radicalilor pe axa ideologiilor politice. Ei susțin fundamentele societății. Liberalismul dorește schimbări politice în conformitate cu Dreptul pozitiv, cu legislația, respingând orice cale revoluționară de schimbare a sistemului politic.

El nu pune accent pe latura emoțională ci, dimpotrivă, apelează la conștiință și la rațiune. Oamenii trebuie să își rezolve problemele prin utilizarea rațiunii.

În chestiunea acumulării bogățiilor liberalismul recunoaște potența deosebită a oamenilor care dețin puterea economică precum și faptul că aceștia sunt tentați să-i folosească pe oamenii lipsiți de mijloace materiale. În consecință, pentru a preîntâmpina ca puterea economică să devină opresivă, liberalismul acceptă protejarea celor dezavantajați, de către stat.

Deținerea proprietății nu trebuie să genereze, în opinia liberalilor, opresarea celor care nu dețin puterea economică.

4. *Moderații*

Sunt, în general, mulțumiți de starea societății. Acceptă schimbările cu condiția ca acestea să fie realizate treptat. Resping schimbările revoluționare, extreme care să tulbure societatea.

Moderații aleg așa-numita “*cale de mijloc*”, iar concepțiile lor nu se fundamentează pe opinii filosofice, ci pragmatice.

5. *Conservatorismul.*

Conservatorii sunt extrem de ezitanți în privința schimbărilor. Deși nu sunt întotdeauna satisfăcuți de sistemul politic accepta foarte greu schimbările. Ei sunt apărătorii status-quo-lui politic.

Prudența lor extremă are ca efect neîncrederea în capacitatea și în posibilitățile societății de a îmbunătăți sistemul și mediul politic.

Rezistența la schimbare se datorează neîncrederii conservatorilor în capacitățile rațiunii umane.

Dacă liberalii consideră rațiunea umană drept principalul factor pentru dezvoltarea politică a societății, conservatorii privesc cu scepticism ***natura umană!!!***

Soluțiile iraționaliste adoptate de conservatori au ca fundament concepția conservatoare privitoare la necesitatea unui stat bazat pe ordine și lege, pe forțe polițienești dezvoltate și pe un regim de detenție sever.

Ei sunt adepții libertății pieței, a instituțiilor și a tradițiilor. Conservatorii se opun egalitarismului, susținând ca viața oamenilor este o continuă luptă, o continuă întrecere, fundamentată pe concurență.

Pentru conservatori pozițiile de conducere din societate sunt rezervate ***oamenilor bogați și aleși, celor meniți să conducă!!!*** Elitismul conservatorilor se obiectivează în stratificarea societății, ***fundamentată pe merite și pe sânge!!!***

6. *Reacționarii.*

Dacă conservatorii se opun schimbărilor, reacționarii au ca obiectiv ***"întoarcerea în trecut"***, adică efectuarea de schimbări care să restaureze situații și stări trecute în cadrul societății.

Exemplul clasic de reacționari îl constituie guvernământul islamist introdus în Republica Islamică Iran de către ayatollahul Khomeini.

La rândul lor reacționarii se subdivid în mai multe categorii, în funcție de atitudinea moderată sau, după caz, intoleranța față de status-quo.

În general, reacționarii sunt extremiști de dreapta.

Dacă radicalii de stânga clamează revoluția, adică schimbarea bruscă și violentă a sistemului politic, reacționarii de dreapta proclamă virtuțile războiului!!!

Marxiștii și fasciștii, fiind în esență radicali, supralicitează violența în modelarea și transformarea societății.

Reacționarii proclamă ***inegalitatea dintre oameni, resping progresul social și susțin necesitatea distribuirii bogăției în mod inegal și inechitabil.***

7. Politici specifice: politica internă și politica externă

Politica oricărui stat de pe mapamond poate fi partajată în două mari părți: ***politica externă*** și ***politica internă***.

Să examinăm, succint desigur, cele două laturi ale politicii statale. Ne vom raporta, desigur, la politicile promovate de un stat determinat, respectiv ***de superputerea planetară – Statele Unite ale Americii***.

Câteva considerații privitoare la politica externă și la politica internă americană.

Politica externă

Conservatorii consideră că pacea poate fi obținută numai fiind permanent pregătit de război. În consecință, ei promovează o politică externă militaristă.

Alianțele și relațiile bi și multilaterale cu alte state au o puternică componentă militară. Conservatorii sunt oarecum neîncredători în buna-credință și în loialitatea statelor.

Liberalii sunt mai puțin implicați în activitățile militare. Ei pun accent pe aspectele economico-sociale, încercând să înlăture neîncrederea și să prevină conflictele liberalii pun accent pe cooperare și pe dezvoltarea relațiilor interstatale.

Este de prisos să remarcăm faptul că în S.U.A. ***conservatorii sunt reprezentați de Partidul Republican, iar liberalii sunt instituționalizați, sub aspect politic, în Partidul Democrat.***

Politica internă

Liberalii adoptă politici prin care implementează mai multe programe de asistență și de dezvoltare decât conservatorii. Ei cheltuiesc mai mult într-adevăr dar și distribuie mai mulți bani membrilor societății.

Conservatorii, în schimb, cheltuind mai puțini bani, determină distribuirea acestor mase monetare la mai puțini oameni.

Conservarea și garantarea capitalurilor constituie ideea de forță a politicii interne republicane. Din acest motiv accentul cade pe protejarea companiilor. Drept efect, taxele sporesc iar asistența acordată de stat claselor neprivilegiate este redusă.

Democrației, dimpotrivă, accentuează latura umană, considerând că ”seva” națiunii americane o formează oamenii, la care trebuie să ajungă, în proporție cât mai mare, resursele financiare.

În vederea asigurării resurselor bănești necesare, liberalii solicită și clasa de mijloc americană, prin intermediul taxelor și impozitelor, la eforturi susținute.

Societatea americană se dezvoltă în jaloanele liberalismului și/sau conservatorismului, aceste concepții și teorii politice determinând, în mod hotărâtor, politica externă și politica internă a S. U. A..

*

*

*

Care este locul naționalismului în cadrul doctrinelor politice??

Asimilat adesea cu dreapta politică și în special cu național-socialismul, naționalismul nu apare în axa indicată de noi.

În cadrul doctrinei național-socialiste apare doar o parte din naționalism, partea mitologică și cu caracter șovin și retrograd.

Atunci ne întrebam: unde trebuie situat naționalismul??

Se pare că naționalismul, fiind antitetic internaționalismului și globalizării (mondializării) este **o doctrină politică** care se regăsește, parțial și fragmentat, în cadrul celorlalte doctrine.

Chiar și în cazul internaționalismului și a globalizării naționalismul este prezent deoarece aceste doctrine politice se raportează, de plano, la naționalism.

Îndeobște **naționalismul** este asociat dreptei politice, după cum **internaționalismul** este considerat a fi apanajul stângii politice.

În realitate, naționalism putem regăsi și la stânga politică (cazurile statelor socialiste europene în anii 1970-1989), după cum internaționalismul, sub forma globalizării, este susținut în contemporaneitate, de dreapta politică.

Așa fiind, se poate conchide că naționalismul transcede partajării doctrinelor politice ca fiind de Dreapta sau de Stânga.

Deși este **o teorie politică**, naționalismul nu poate fi categorisit pe axa ideologiilor și a doctrinelor politice. El se regăsește în unele doctrine în mod fragmentar. Și totuși, unde se regăsește **doctrina naționalistă**??

Pe axa ideologiilor politice **naționalismul** se regăsește, în antiteza cu internaționalismul, în diferitele teorii politice.

Doctrina naționalistă este cea mai influentă teza politică, din ultimii 150 – 200 de ani, de pe mapamond.

Pentru a o încadra totuși pe axa politico-ideologică, și aceasta numai în mod convențional, noi apreciem că **doctrina naționalistă este centristă**. Ea nu este eminamente **nici de Dreapta** (cum se consideră în mod tradițional) **și nici de Stânga**.

Afinitățile Dreptei față de Naționalism nu au aptitudinea de a-i modifica poziția de centru. La fel cum legăturile strânse între Internaționalism și Stânga politică nu determină alunecarea Internaționalismului dinspre centru spre Stânga.

Naționalismul și **internaționalismul, inclusiv globalizarea**, nu sunt doctrine de Dreapta sau de Stânga. Noi am spus convențional, ca acestea sunt **doctrine de Centru** pentru a sublinia imparțialitatea lor în raport cu **binomul politic fundamental Stânga/Dreapta**.

Ca atare, un al doilea binom fundamental, central, existent în cadrul Științelor Politice **este cel reprezentat de Naționalism/Internaționalism**.

Acest binom subsecvent este amplasat **pe o axa politico-ideologică** subsecventă axei politice analizate de noi în paginile anterioare.

Să fie atunci **naționalismul** și/sau **internaționalismul** independent de doctrinele politice: **radicale; liberale; moderate; conservatoare** sau **reaționare**??!

Credem că doctrinele mai sus amintite au preluat în cadrul lor teze și concepții naționaliste sau internaționaliste. Cu toate acestea, **naționalismul** și antiteza sa **internaționalismul** au fost și sunt curenți și doctrine politice de sine stătătoare. Faptul că ele, în realitate, nu se încadrează **în axa ideologico-politică "Stânga – Dreapta"** nu înseamnă că nu există într-un binom distinct. Așa cum este pregnantă antinomia Stângii și a Dreptei, la fel se poate observa distincția netă dintre **Naționalism** și **Internaționalism**.

Considerăm că **naționalismul** și **internaționalismul** nu constituie simple elemente auxiliare ale doctrinelor politice clasice: **liberalism; socialism; conservatorism** și **fascism**.

Dimpotrivă, **naționalismul** și **internaționalismul** au "împrumutat" elementele proprii doctrinelor politice clasice.

Astfel, doctrinele politice tradiționale s-au putut identifica și delimita cu ușurință și au reușit să ajungă la conștiința și la sufletul electorilor, cu ajutorul ideilor naționaliste sau, după caz, a tezelor internaționaliste!!!

II. *Doctrina naționalistă*

1. *Introducere*

Dacă **naționalismul** reprezintă o doctrină politică de sine stătătoare aflată în antiteză logică cu **internaționalismul** și mai nou cu **Globalizarea**, atunci se pune, firesc, întrebarea: Ce este naționalismul?? Ce reprezintă Doctrina naționalistă??

Astăzi mulți doctrinari evită să discute și să scrie despre naționalism. Oare care să fie motivul??

Teoria naționalismului este doctrina **statului-națiune**. Adică este doctrina statului național modern. Înseamnă că această teorie fundamentează însăși unitatea politică de bază, fundamentală, a sistemului politic internațional global din epoca modernă și din epoca contemporană.

Cum **statul național modern** reprezintă unitatea fundamentală a sistemului politic internațional global înseamnă că teoria statului-națiune trebuie să ”jocă” un rol extrem de important atât în Știința Politică cât și în Știința Politică Internațională.

Despre **stat** am scris chiar în vol. I al prezentului tratat. În privința **națiunii** remarcăm faptul că aceasta constituie o comunitate umană, istoricește determinate fundamentată pe sentimente de unitate rezultate din: istoria comună; limba comună; factura psihologică comună; comunitatea de tradiții și de obiceiuri etc.

Doctrina naționalistă are menirea de a fundamenta și de a justifica, sub aspect ideologic, statul național modern. Prin intermediul **teoriei naționaliste** cetățenii statului se identifică cu scopul și aspirațiile statului căruia îi aparțin.

Doctrina naționalistă a fost folosită și de Stânga politică, dar și de Dreapta politică, pentru asigurarea prosperității respective pentru garantarea unității și a solidarității cetățenilor în raport cu statul național.

Naționalismul, așa cum unește persoanele fizice componente ale unei națiuni, tot astfel poate dezbină comunitățile naționale rivale sau poate genera stări

conflictuale între o minoritate sau mai multe minorități naționale și națiunea majoritară.

Sub aspectul Politicii Internaționale, adică a Relațiilor Internaționale, naționalismul a generat și va genera întotdeauna tendința popoarelor, a națiunilor înglobate în structuri supranaționale (în imperii) spre ***autodeterminare***.

2. Semnificația naționalismului.

În ultimii 150 – 200 de ani cea mai puternică ideologie politică din lume a fost și este naționalismul!!!

Așa fiind, semnificația doctrinei naționaliste este covârșitoare. Nici Dreapta, nici Stânga nu au reușit să genereze atâta nerv și tensiune cât a determinat Naționalismul.

Cu excepția anarhismului, putem afirma că Naționalismul a dominat orice sistem ideologic de pe planetă.

Internaționalismul aplicat în socialism s-a dovedit în practica politică a statelor socialiste o literă moartă!!! Da, naționalismele statelor au înlocuit treptat internaționalismul

în țările socialiste. Iar principiile internaționaliste au rămas, în mare parte, inaplicabile.

Astăzi naționalismul este energic combătut de fenomenul și de ideologiile globalizării (ale mondializării). Despre aceste aspecte am discutat în volumele III și IV ale prezentei cărți. Va fi extrem de interesant de observat rezultatul ”luptei surde” dusă între **naționalism** și **globalizare**.

La momentul de față se pare că naționalismul este ”în corzi” bătând în retragere. Globalizarea și structurile supraetnice par a avea câștig de cauză. Dar nu trebuie omis faptul că naționalismul și efectul său autodeterminarea popoarelor/națiunilor a generat dispariția fulgerătoare a unor vaste și puternice imperii!!!

Loviturile aplicate statului național modern provoacă ”panică” și ”derută” în Teoria Relațiilor Internaționale deoarece statul modern național constituie, așa cum s-a mai amintit, fundamental, elementul de bază al sistemului politic internațional global.

Energiile teoriei naționaliste sunt, după parerea noastră, departe de a fi epuizate. Contradicția fundamentală dintre naționalism și globalizare genera și de acum înainte

dispute, atât la nivel doctrinar cât și la nivelul vieții sociale și, în mod deosebit, pe arena politică internațională.

3. Stat și națiune. Teoriile fundamentatoare ale statului.

Națiunea reprezintă un fenomen sociologic. Conotațiile politice ale termenului de ***"națiune"*** nu pot fi însă negate mai ales datorită legăturii indisolubile dintre națiune și stat.

Națiunea nu presupune, în mod automat, și existența statului. Există națiuni care au constituit state, după cum există națiuni care alcătuiesc un unic stat. Există și situația în care fragmente ale unor națiuni trăiesc în alte state sau situația în care o națiune este divizată între mai multe state.

Grupuri entice deosebite pot constitui o singură națiune (ex.: Elveția sau S.U.A.). Există și situații în care timp îndelungat o națiune a supraviețuit, împrăștiată în mai multe state (ex.: evreii).

Unele popoare au devenit națiuni tocmai datorită fondării statului. Politica, în acest caz, a determinat coagularea populației în jurul simbolurilor și ideologiilor politice (ex.: S.U.A.). Spre deosebire de S.U.A., fosta

U.R.S.S. nu a putut topi diversitățile culturale, psihologice și rasiale prin coagularea națiunilor și a naționalităților în jurul marxism-leninismului. **Omul sovietic** și **națiunea sovietică, poporul sovietic** au ramas doar utopii, naționalismul popoarelor determinând, până la urmă, distrugerea statului unional.

Despre stat s-a discutat detaliat în volumele anterioare. Totuși, trebuie subliniat că noțiunea de “**stat**” **este una eminentemente politic[;i juridică!!!**

Populația, teritoriul, autoritățile etatice și **suveranitatea** reprezintă elementele constitutive și definitorii ale statului. Pentru tratarea amănunțită a subiectului facem trimiteri la vol. I a cărții de față.

Statul-națiune sau **statul național** a fost îndelung tratat din perspectiva relațiilor internaționale, deoarece el reprezintă unitatea fundamentală a sistemului politic internațional global. Totuși câteva teze trebuie subliniate, din perspectiva politologică. Dacă **națiunea** semnifică coeziunea poporului, **statul** atribuie acestei coeziuni un caracter politic.

Este suficient să amintim rolul jucat de “**principiul autodeterminării naționale**” la începutul sec al XX-lea. Acest principiu semnifică, în realitate, dorința națiunilor

opresate de imperii ***de a-și edifica propriile lor state naționale.***

Identificarea intereselor naționale cu statul, identificarea națiunii cu statul creat de ea a dat consistența și forța extraordinară doctrinei naționaliste.

Dacă din perspectiva politicii internaționale, ***statul modern național*** este elementul fundamental al sistemului politic internațional global contemporan, din perspectiva politologiei, ***statul național*** este cea mai recentă modalitate de organizare politică a societăților!!! Este adevărat că la momentul de față ***statul național*** reprezintă forma dominantă de organizare politică a societăților sau, am spune noi, modalitatea quasi-exclusivă de organizare a acestora.

Dacă suntem de acord că statul a evoluat trebuie să fim de acord că statul are, fără îndoială, o origine. Doctrinile care fundamentează originea statului au mai fost discutate de către noi.

Vom puncta, la acest moment, cele mai însemnate dintre teoriile care încearcă să expliceze originile statului. Aceste teorii sunt: ***doctrina naturală, doctrina forței, doctrina originii divine, doctrina dreptului divin al monarhilor și doctrina contractului social.***

- ***Doctrina naturală privind originea statului.***

Fiind, prin însăși natura lor, ființe sociale, oamenii interacționează și simt nevoia organizării în comunități.

Dorința de căutare a perfecțiunii, nevoia de organizare în vederea procurării hranei și pentru apărarea de factorii externi determină asocierea oamenilor în comunități.

Comunității, ca stare de fapt, îi corespunde, ca stare de drept, statul!!!

În vederea coordonării eforturilor comunității se instituie puterea publică și astfel ia naștere forța de constrângere statală. Regulile instituite, impuse sau acceptate benevol de comunitatea organizată etatic, constituie Dreptul pozitiv (obiectiv) sancționat de către stat.

- ***Doctrina forței***

Pornește de la teza că statul a fost creat și impus prin cuceriri și anexări. În interiorul statului, puternicii și privilegiații i-au supus pe cei slabi și pe cei fără resurse.

Statul a “cimentat” inegalitatea socială și a determinat acea separație între guvernanți și guvernați; conducători și supuși; exploatare și exploatați.

Un alt curent al doctrinei forței pornește de la **etatism**. Forța de constrângere etatică nu trebuie blamată ci dimpotrivă trebuie protejată, deoarece ea conferă viabilitate statului.

Statul dobândind un atu absolut în fața individului, această teză justifică atotputernicia statului precum și poziția net supraordonată a guvernământului în raport cu populația.

- ***Doctrina originii divine.***

Fără îndoială, această teorie este cea mai veche și încearcă să explice apariția și perpetuarea statului – și a monarhiilor – prin voința Divinității.

Regii și alți conducători erau considerați “aleși” de Divinitate. Mai mult decât atât se consideră că stratificarea socială este o vrere a Zeietăților și, din acest motiv, oamenii trebuiau să accepte exploatarea, în numele Destinului.

Biserica Catolică Apostolică a impus teza celor “două săbii” cea teologică și cea laică, pretinzând recunoașterea preeminenței și a priorității sabiei spirituale.

Unele popoare se considerau ca fiind “alese” ale Divinității, după cum unele religii consideră pe adepții lor ca fiind “aleși” ai Entităților Spirituale Superioare.

- ***Doctrina dreptului divin al monarhilor.***

Această teorie combate teza celor “două săbii” pe considerentul că regii sunt urmașii lui Adam, care a obținut de la Divinitate, dreptul de a conduce statul.

Această doctrină a fost utilizată pentru edificarea și susținerea monarhiilor absolute. Puterii monarhului absolute nu i se putea opune nimeni, nici măcar poporul!!! Deși retrogradă această teorie a fost benefică deoarece a constituit germenele pe care s-a edificat ulterior, doctrina statului național. De asemenea, teoriile suveranității populare și a democrației au constituit contra-reacții la doctrina dreptului divin al monarhilor.

- ***Doctrina contractului social.***

Este în antiteză cu teoria dreptului divin al monarhilor deoarece această doctrină s-a fundamentat pe suveranitatea populară.

Statul a fost creat în chip rațional prin contractul dintre popor și monarh. Statul deci a fost generat de persoanele aflate pe teritoriul său, stabilindu-se raporturi

politice între indivizi și stat. Datorită acestei idei, doctrina contractului social a fundamentat teoriile naționaliste.

4. Istoria și doctrina naționalismului.

a. Istoria naționalismului.

Naționalismul a aparut în Europa ca urmare a depășirii economiei naturale, de tip feudal, și a avansării comerțului.

Revoluția Franceză impune naționalismul pe arena politică europeană și, mai nou, pe întreg mapamondul.

Țelurile acestei Revoluții erau: ***consacrarea naționalismului și dezvoltarea democrației.***

Oricât ar părea de bizar în zilele noastre, ***naționalismul și democrația*** au reprezentat scopurile ideologice supreme ale Revoluției Franceze.

În contemporaneitate, se consideră că imboldul obiectiv al globalizării este reprezentat de dezvoltarea impetuoasă a comunicațiilor și a tehnologiilor.

Pare ciudat dar aceleași resorturi economice care au impus naționalismul aduc în scenă acum internaționalismul, manifestat sub forma globalizării (mondializării).

Ideile Revoluției Franceze au promovat un **naționalism de stânga** sau, mai corect, au promovat ideologii stângiste fundamentate pe naționalism. Simbolică rămâne deviza: **libertate, egalitate, fraternitate** care presupunea: instituirea cetățeniei și abolirea titlurilor nobiliare ca o eliberare de sub tirania monarhică; poziția de egalitate a tuturor subiectelor de drept, a tuturor cetățenilor, în cadrul Statului și conștiința fraternității izvorâtă din apartenența la națiunea franceză.

Epoca de Aur a Naționalismului a fost în sec al XIX-lea “punând pe jar” monarhiile europene.

Treptat și Dreapta politică a îmbrățișat ideile naționaliste, dezvoltându-se un **naționalism de dreapta**.

Acest naționalism a fost consacrat în Imperiul German, de cancelarul Otto von Bismarck.

Așa se face că la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea și Stânga dar și Dreapta au adoptat idei și ideologii naționaliste. Sau, dacă ne este permis, putem afirma că în perioada amintită **doctrina naționalistă** a absorbit idei și concepții, fie de la Dreapta politică, fie de la Stânga politică.

Stânga năzuia la eliberarea popoarelor de opresiunile monarhiilor și a capitalismului primitiv, iar

Dreapta aspira la disciplinarea națiunilor și la extinderea influențelor, prin intermediul imperialismului, în colonii sau în teritoriile ce urmau a fi colonizate.

Primul Război Mondial, Marele Război, a fost declanșat din dorința de reîmpărțire a lumii, adică a coloniilor, de către Marile Puteri. Această dorință era fundamentată ideologic pe **naționalismul de dreapta** sau, altfel spus, **pe doctrinele de dreapta și de centru-dreapta, infuzate cu naționalism**.

Dezamăgirea provocată de Primul Război Mondial a determinat revirimentul Stângii fondată pe naționalism sau a **naționalismului de stânga**. Așa se explică recunoașterea dreptului la autodeterminare a popoarelor din proclamația președintelui american Wilson.

Apariția **socialismului radical internaționalist** în Rusia, adică ajungerea comunismului la putere în această imensă țară a generat stoparea stângismului naționalist, concomitent cu ascensiunea Drepte naționaliste în Europa.

Naționalismul de dreapta sau mai corect dreapta naționalistă nu s-a manifestat neapărat împotriva stângii naționaliste europene cât mai ales contra **bolșevismului rusesc** și a încercărilor de instaurare a unor noi “republici sovietice” în Europa și , în mod special, în Germania.

Dreapta fundamentală pe conservatori și reacționari și impregnate de naționalism a generat regimul totalitar a lui Mussolini și regimul național-socialist totalitar a lui Hitler precum și regimul militarist de dreapta din Imperiul Nipon (Japonia). Toate acestea ca o reacție, în special, împotriva regimului socialist totalitar promovat de bolșevici în Rusia sovietică/U.R.S.S.. Împotriva politicii internaționaliste “de fațadă” promovată de dictatorul I.V. Stalin.

După cel de-al doilea război mondial ***naționalismul de dreapta*** sau Dreapta fundamentată pe naționalism este dezavuat(ă) și înfierat(ă). ***Naționalismul de stânga*** este firav deoarece doctrina socialistă, prin însăși natura ei, era internaționalistă.

Totuși, decolonizarea a fost un efect direct al impulsurilor date de doctrina naționalistă. Tot doctrina naționalistă a corupt socialismul din statele central și est-europene, inclusiv din U.R.S.S., ceea ce a provocat dispariția statelor socialiste și prăbușirea statului unional sovietic, în fapt a Imperiului Sovietic.

Dacă se mai miră cineva astăzi cum a putut să se prăbușească U.R.S.S. atât de fulgerator, atunci trebuie să cunoască răspunsul: ***naționalismul*** a provocat mai întâi

pervertirea doctrinei comuniste ăi, mai apoi, destrămarea Imperiului Sovietic!!!

Naționalismul a distrus comunismul internaționalist; naționalismul a distrus U.R.S.S.!!!

Este marele merit al naționalismului deși este, deseori, trecut sub tăcere.

Întâi a fost discreditată dogma comunistă speculându-se sentimentele naționale ale oamenilor.

Apoi, ca la orice imperiu, naționalismul a “tocat” temelia statului unional sovietic din interior. Deci naționalismul a distrus comunismul și statul – mamut U.R.S.S.. Drept recompensă, el este dezavuat în continuare, fiindu-i contrapusă tot o doctrină internaționalistă – ***teoria globalizării***.

Naționalismul este o doctrină relativ tânără. Ca și ***statul modern național***, naționalismul credem că încă nu și-a spus “ultimul cuvânt” în politica statelor, dar și pe planul politicii internaționale. Fiind teoria care a legat cel mai organic pe membrii societății de statul ai cărei cetățeni sunt, naționalismul a edificat și a impus statul-națiune, ca fiind statul modern și dominant pe scena politică internațională.

Din aceste considerente am precizat anterior că ***naționalismul este și rămâne cea mai puternică teorie politică din ultimii 150 – 200 de ani.***

B). Esența doctrinei naționaliste.

Și la momentul de față ***naționalismul*** constituie o idee-forță pe mapamond.

În cadrul acestui subpunct încercăm să scoatem în evidență esența naționalismului.

Așa fiind, putem afirma că naționalismul pretinde oamenilor ***loialitate necondiționată***. Identificarea ființei umane cu statul-națiune reprezintă scopul suprem al naționalismului. Acceptarea preeminenței statului se realizează uneori prin forță, iar alteori se manifestă prin cultivarea ideilor naționaliste cetățenilor, fapt ce determină întărirea rolului puterii etatice în raport cu individul.

Rolul istoriei în formarea unei conștiințe naționaliste este extrem de important. Să ne amintim de tezele naționaliste promovate în fosta U.R.S.S. prin care era preamarită Rusia în raport cu celelalte republici unionale. Sau, în spațiul românesc, apelul la figurile istorice și la lupta

dârză dusă de poporul român, în perioada socialistă 1968-1989.

Ambele situații luate ca exemple denotă atitudini naționaliste promovate în mod activ de către stat. Iar în exemplele vizate statele respective erau considerate socialiste, întemeiate pe socialismul internaționalist!!! Dar, în realitate cele două state promovau fățiș politici naționaliste.

Loialitatea necondiționată solicitată de naționalism ***trebuie să aibă caracter exclusiv***. Naționalismul nu permite adoptarea unor poziții alternative, iar în combinație cu orice altă doctrină politică el a reprezentat întotdeauna “prima vioară”.

Exclusivitatea naționalismului este o trăsătură fundamentală de esența acestei doctrine. Coeziunea grupului național este văzută prin prisma loialității necondiționate și exclusive.

Naționalismul beneficiază și de alte puncte de sprijin – familia, statul, religia – iar manifestarea sa la nivelul maselor se realizează sub forma ***patriotismului***.

Patriotismul are valențe ideologice adresându-se publicului larg, în timp ce ***naționalismul*** este o doctrina închegată aflată la temelia statelor moderne naționale. Deci,

patriotismul este forma populară, ideologică, a doctrinei naționaliste.

Spre deosebire de socialism, liberalism sau conservatorism, **naționalismul** ca și doctrină politică, nu lucrează exclusiv cu concepte politice raționale. Dimpotrivă, **naționalismul** are **un efect psihologic major** asupra indivizilor, asupra maselor.

Contopirea individului în statul-națiune, identificarea individului cu statul său, țin de resorturi mult mai profunde decât simpla ideologie. Dovada este dată de spiritul de sacrificiu existent la individul naționalist.

Viața individului devine neînsemnată în raport cu **interesele naționale**, iar individul se simte, pur și simplu, “zdrobit” de puterea exemplului conferită de înaintașii săi, de-a lungul istoriei aceluia popor!!! În sistemul de valori al naționalismului interesele societății, ale poporului, ale statului-națiune sunt întotdeauna prioritare în raport cu interesele individuale. Menirea individului, scopul său în viață, trebuie să fie servirea exemplară a statului-națiune.

Imperialismul statelor fundamentat pe “**real politic**” este o consecință directă a naționalismului. Acest aspect negativ al naționalismului trebuie subliniat deoarece este o

chestiune veridică. Imperialismul modern a fost și este fundamentat pe naționalism.

Știm că Germania lui Hitler și Italia lui Mussolini au fost naționaliste. La fel de naționalistă a fost și U.R.S.S. promovând naționalismul dominant din statul unional, adică naționalismul rusesc.

România în timpul președintelui Nicolae Ceaușescu a fost, fără îndoială, naționalistă. Ea nu a fost însă și imperialistă deoarece capacitatea economico – militară a țării nu permitea acest lucru.

Așa fiind, imperiile moderne și contemporane nu au fost fondate nici de capitalism și nici de socialism; ***ele au fost și sunt efectul politicilor naționaliste.***

Ce politică adoptă superputerea planetară S.U.A.??

Fără îndoială, în planul politicii externe S.U.A. adoptă poziții internaționaliste, fiind principala susținătoare a procesului de globalizare. În planul politicii interne însă S.U.A. adoptă o politică naționalistă agresivă. Națiunea americană (?!?) este văzută ca o națiune fondată de politică și alimentată permanent de patriotism și, deci, de naționalism.

Este un paradox să fii naționalist în interior și internaționalist pe arena politică internațională!!! Însă aceasta pare a fi realitatea obiectivă în politicile S.U.A..

Naționalismul separă și totodată naționalismul unește!!! A separat U.R.S.S., republicile unionale fiind sătule de proslăvirea naționalismului rusesc; a separat Yugoslavia, republicile catolice și musulmane nefiind de acord cu naționalismul sârb; a separat fosta Cehoslovacie fiindcă slovacii au renunțat să fie atașați la remorca naționalismului ceh!!! Unește, cel puțin ca intenție, statele musulmane prin intermediul mișcării panislamice; a provocat reunificarea Germaniei și a Yemenului; provoacă tendința reunirii Republicii Moldova cu România etc.

III. *Democratia și naționalismul*

1. *Introducere.*

Necesitatea tratării “*democrației*” în cadrul *părții a XI-a a “Tratatului de Diplomatie”*, referitoare la “*naționalism*”, rezidă tocmai în scopurile Revoluției Franceze care, sub aspect ideologic, erau: *naționalismul* și

democrația. Această legătură indisolubilă, originară, dintre aceste două scopuri ideologice ne-a determinat să analizăm “**democrația**” precum și corelația “**democrației**” cu “**naționalismul**”.

Ce este democrația? O întrebare grea, deși aparent pare banală, însă noi ne vom mărgini să o definim cât mai empiric. Democrația este situația politică în care puterea se află în mâna poporului. Democrație este atunci când poporul conduce statul. Când egalitatea dintre oameni este consacrată, iar fiecare dintre indivizii care alcătuiesc poporul are dreptul să își spună opinia referitor la guvernare. Democrația este instituită numai atunci când puterea politică emană de la popor, iar guvernarea este periodic schimbată sau reconfirmată prin consultarea poporului.

În esență, democrația este situația social-politică prin intermediul căreia se caută remedii împotriva “prăpastiei” care, de regulă, se cronicizează între guvernanți și guvernați!!!

Teoria contractului social și doctrina suveranității populare au încercat să explice fundamentul democrației.

Trei mari filosofi au perfecționat și au rafinat, cu spiritele lor geniale, teoria contractului social: conservatorul Thomas Hobbes; liberalul John Locke și radicalul stângist

Jean-Jacques Rousseau. Din atitudinile lor politice au rezultat, așa cum era și firesc, puncte de vedere divergente.

Libertatea, guvernarea și proprietatea erau privite în mod diferit de cei trei filosofi.

Astfel, în privința **libertății**, Thomas Hobbes susținea realizarea acesteia prin supunerea față de monarh; John Locke vedea în libertate posibilitatea individului, în anumite limite, de a acționa conform intereselor sale, iar Jean-Jacques Rousseau condiționa obținerea libertății de crearea unei noi societăți, fundamentată pe egalitarism.

Cu privire la **guvernare**, Hobbes aprecia că monarhia absolută ar corespunde intereselor populare; Locke concretiza idealul într-o republica parlamentară reprezentativă, iar Rousseau considera că votul popular direct al întregului popor determină guvernarea cea mai democratică.

În privința **proprietății private** opiniile celor trei filosofi se deosebesc net: Hobbes nu a tranșat în privința acestei chestiuni, probabil având în vedere plenitudinea dreptului patrimonial real de proprietate al monarhului absolut asupra întregului teritoriu al statului. Locke aprecia ca fiind vitală proprietatea privată pentru dezvoltarea

societății, iar Rousseau se opunea proprietății private deoarece ea constituia sursa inegalitarismului social.

*

*

*

2. *Semnificația principiilor democratice.*

Democrația poate fi analizată sub două aspecte: din punct de vedere substanțial și din punct de vedere procedural.

Sub *aspect substanțial* importanța democrației este subliniată de ***filosofia pe care aceasta se întemeiază***. Or, această filosofie are ca punct central drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Totalitatea drepturilor, în special a celor civice și politice, se consideră că garantează principiile fundamentatoare ale democrației liberale.

Dimpotrivă, socialiștii susțin teza conform căreia garantarea reală a democrației implică realizarea efectivă a drepturilor și a libertăților social-economice. Într-adevăr, drepturile și libertățile economice dau substanță reală statutului indivizilor. Oricâte drepturi ar fi proclamate, fără

un trai decent, fără dreptul la muncă, fără educație și fără asigurarea serviciilor medicale, oamenii se vor simți întotdeauna împovărați de greutățile vieții cotidiene și vor trece pe un plan secundar sau adiacent participarea lor efectivă la viața politică a statului ai căror cetățeni sunt!!!

Situația materială precară a cetățenilor împieteează asupra democrației trădând distribuirea inegală a resurselor și demonstrând neputința statului în ceea ce privește ocrotirea propriilor săi cetățeni.

3.Doctrina contractului social

În antichitate și Platon dar și Aristotel, marii filosofi ai Europei și ai lumii, au argumentat în sensul că “**democrația**” nu ar reprezenta forma de guvernământ ideală.

Odată cu ieșirea din îndelungatul Ev Mediu, o stare tranzitorie de amortire între Antichitate și Renaștere, și mai ales începând cu Revoluția Industrială, căutarea soluțiilor raționale, științifice a devenit predominantă în conștiințele umane.

Egalitarismul și-a facut loc între concepțiile social-politice conducând la punerea sub semnul întrebării a

instituțiilor feudalo-monarhice. Aceasta a condus la teza acceptării conducătorilor de către cei conduși, consimțământ realizat prin alegerea liderilor politici de către guvernați.

Puterea politică aparținând poporului, acesta o delega în privința exercițiului către guvernanți. Astfel a apărut doctrina suveranității populare care împreună cu teoria contractului social a fundamentat democrația.

Filosoful Jean-Jacques Rousseau, unul dintre întemeietorii radicalismului stângist modern, a adus contribuții substanțiale la dezvoltarea principiilor doctrinare fundamentale ale democrației concretizate în: teoria suveranității populare și doctrina contractului social.

Filosoful aprecia că, inițial, oamenii trăiau în starea de natură însă nu erau împliniți deoarece nu aveau o existență morală. Tendința spre dobândirea și perfecționarea moralității a determinat omul să abandoneze starea de natură și să se transforme din animal în cetățean.

Imoralitatea apărută pe parcursul structurării și a ierarhizării societății a determinat acapararea proprietăților de către indivizii speculativi și agresivi.

În aceste condiții actuala societate fiind iremediabil alterată trebuie schimbată, în privința regulilor sociale și

politice, cu o altă ordine socială care să fie fundamentată pe: libertate, egalitate, fraternitate.

Voințele particulare, individuale urmau a fi absorbite de voința generală a societății, aceasta din urmă determinând și libertatea individuală.

Sub aspect economic, filosoful combătea proprietatea privată, dreptul de proprietate privată fiind un drept social și nu un drept natural.

Proprietatea privată genera exploatarea oamenilor de către cei potențați economic. Proprietatea privată a întemeiat societatea – spunea Rousseau – în sensul că a realizat inegalitatea socială și a permis acumularea puterii politice de către deținătorii puterii economice.

Guvernământul trebuia fundamentat pe **democrația directă**. În opinia filosofului Rousseau democrația reprezentativă anulează voința inalienabilă a fiecărui individ care compune comunitatea.

În privința separației puterilor, principiu afirmat de John Locke, Rousseau a prevăzut necesitatea acordării preeminenței legislativului în raport cu executivul deoarece primul reprezintă voința generală, în timp ce al doilea (adică executivul) reprezintă guvernul sau guvernarea.

4. *Doctrina democratică liberală neoclasică*

Corelația politicii cu economia a determinat apariția doctrinei democratice liberale. **Capitalismul** a fost fundamentat de către economiștii britanici: Adam Smith, David Ricardo și Thomas Malthus. În S.U.A. un impact deosebit a avut darwinismul social promovat de către englezul Herbert Spencer.

Tioreticienii doctrinei democratice liberale au fost filosofi: Edmund Burke; James Madison; Thomas Jefferson.

Edmund Burke (1729-1797) este considerat fondatorul filisofiei moderne conservatoare. Acest filosof a susținut necesitatea Revoluției engleze din 1688 și a Revoluției americane din 1776, dar a respins Revoluția Franceză, deoarece aceasta a procedat la înlocuirea monarhiei cu o formă de guvernământ republicană.

Fiind conservator Burke respingea schimbarea și considera că instituțiile sociale au o valoare și un scop în sine, generate de tradiție și de istorie.

În privința guvernării filosoful considera că aceasta are menirea de a păstra ordinea și că guvernanții trebuie să

fie doar oamenii care dețin proprietăți și care au o origine aleasă.

Nobilimea ar fi clasă menită să conducă deoarece ea nu judecă după motivațiile claselor “inferioare”. Filosoful citat negă cu desăvârșire egalitarismul în societate și a adoptat concepții naționaliste, considerând statul o punte de legătură între generațiile trecute, cele prezente și cele viitoare.

James Madison (1751-1836) a fost un om de stat, cu o carieră politică impresionantă.

Considerat a fi părintele Constituției americane Madison a considerat că grupurile politice se constituie în așa-zisele facțiuni. Pentru a preîntâmpina tirania facțiunii majoritare el a identificat posibilitatea disipării puterii politice, preîntâmpinând monopolizarea acesteia.

Așa fiind, echilibrul puterilor se realizează prin partajarea funcțiilor etatice și prin atribuirea uneia dintre puteri de competențe în domeniul celorlalte puteri. De asemenea, federalismul era văzut ca un mijloc de disipare a puterii între guvernul național și guvernele statelor federate.

Sub aspect economic, Madison considera că interesele economico-materiale generează divizarea națiunii

în clase și categorii deosebite care, uneori, pot adopta chiar și poziții antagonice.

Thomas Jefferson (1743 – 1826) a fost om politic și gânditor american, autor al celebrei “Declarații de Independență”. Filosofia politică a lui Jefferson a precumpănit în perioada Confederației Americane, iar adoptarea Constituției S. U. A. a constituit, de fapt, o renaștere a valorilor conservatoare în fața radicalismului promovat de Revoluția Americană.

Toată istoria S.U.A. reprezintă, în realitate, o luptă între conservatorismul de tip madisonian și radicalismul de tip jeffersonian!!!

5. Socialismul democratic și sistemele de guvernare.

Sub aspect ideatic capitalismul a fost conceput de către liberali pentru a da posibilitatea oamenilor să dobândească avere și libertate. Iată însă că stânga politică a sesizat, pe bună dreptate, că forțele economice ale capitalismului generează exploatare.

Tirania economiei capitaliste a determinat chiar unii gânditori liberaliști să încerce să determine o orientare mai

puțin individualistă și mai pronunțat socială, a doctrinei democratice liberale.

John Stuart Mill (1806 – 1873) a fost filosoful care a fundamentat utilitarismul social. Prevăzând necesitatea regimului politic democratic el s-a pronunțat în favoarea garantării absolute a libertăților gândirii și a cuvântului.

Înlăturând egoismul uman John Stuart Mill a promovat concepții de întraajutorare socială, apropiate ideologiilor stângiste.

Thomas Hill Green (1836 – 1882) a definit libertatea, din perspectiva socială, ca fiind înlănțuirea capacităților umane, în mod egal, în vederea atingerii fericirii, a binelui comun.

Libertatea pentru acest filosof englez avea o latură preponderent pozitivă și un puternic accent social.

Rolul guvernării era de ajutare a cetățenilor și de eliberare a acestora nu doar sub aspect politic, ci mai ales din punct de vedere social și economic.

Proprietatea privată este utilizată în concepția acestui filosof pentru îngrădirea libertăților umane și cetățenești. Națiunile devenind supuse claselor de proprietar era imperios necesar ca statele să intervină cu intenția de a frâna

forțele economice haotice. Guvernul trebuie să protejeze populația de aceste forțe prin instituirea statului bunăstării.

John Dewey (1859 – 1952), filosof american al democrației sociale a promovat, în pofida diferențelor fizice și psihice ale indivizilor, dreptul la egalitate politică și juridică.

Spre deosebire de conservatori pentru care instituțiile etatice erau de neatins, Dewey a propus experimentarea prin inginerie socială. Societatea este direct interesată nu numai de înlăturarea instituțiilor oprimate și abuzive, dar ea trebuie să asigure și dezvoltarea unor instituții care să asigure fericirea membrilor ei.

*

*

*

În privința *sistemelor de guvernare* facem următoarele succinte precizări:

Vom încerca să analizăm sistemul de guvernare al S.U.A. și sistemul de guvernare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

- Sistemul de guvernare al Statelor Unite ale Americii.

Inițial, în perioada 1781-1789, guvernarea Americană se fundamenta pe sistemul confederat. În confederație, fiecare stat component era suveran, având supremație în interior și beneficiind de independența în relațiile internaționale. Statele americane s-au grupat în confederație pentru adoptarea unor politici comune în domeniile apărării și a comerțului.

În anul 1789 a fost adoptată Constituția federală a S.U.A., confederația fiind transformată în federație.

Puterea de stat a fost partajată între guvernul național federal și guvernele statelor federate. Au fost stabilite competențe exclusive în sarcina guvernului federal cum este, spre exemplu, declararea războiului și încheierea păcii. Alte competențe au fost acordate statelor federate cum ar fi în problemele din domeniile educației și a familiei. Există competențe exercitate în comun de guvernul federal și de guvernele statelor federate: de exemplu, în domeniul impozitării.

Când legea statului federat este concurentă cu o lege federală, prioritatea revine legii federale. Toate puterile care nu sunt acordate guvernului federal, în mod expres, sunt de competența guvernelor statelor federate.

Sistemul prezidențial american a fost analizat de noi în vol. I al cărții de față, în cadrul I. **“Stat și Istorie”** pct. I: **“Doctrina generală a statului”** cât și în vol. II al tratatului, la pct IV: **“Politică și relații internaționale”**. În consecință nu vom reveni asupra acestor chestiuni. Interesant este de remarcat faptul că în ”jocul” separației și a echilibrului puterilor etatice, fiecare ”putere” dispune de competențe proprii, exclusive, însă o serie de atribuții care determină suprapunerea competențelor ”puterilor” în scopul împiedicării vreunei puteri – a unei ramuri a guvernământului american – să dobândească prea multă autoritate.

- *Sistemul de guvernare a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.*

A fost analizat de către noi în cadrul vol. I, pct 1 la capitolul consacrat **Analizei constituționale a Statului de Drept în contextul dezvoltării politice a diferitelor țări ale lumii**. Din acest motiv nu vom reveni asupra acestor problematici. Trebuie însă să subliniem că în sistemul de guvernare britanic puterea gravitează în jurul instituției Parlamentului.

Unii politologi consideră sistemul de guvernare britanic ca fiind mai democratic decât sistemul de guvernare american, aceasta deoarece sistemul britanic se întemeiază pe ***teza cooperării între puterile etatice***, în timp ce sistemul american se fundamentează pe ***ideea conflictului, a contradicției dintre puterile statale***.

*

*

*

La fundamentul ***democrației*** se află, fără îndoială, reprezentarea. În privința reprezentării voințelor și a intereselor electorilor au apărut diverse doctrine: doctrina reacționară a reprezentării; doctrina conservatoare a reprezentării; doctrina liberală a reprezentării și doctrina radicală a reprezentării.

Prima doctrină adoptă o poziție elitistă considerând că monarhul și clasele privilegiate vor fi receptive la dorințele și interesele poporului.

În a doua doctrină electorii își aleg guvernanții dar nu-i pot controla pe parcursul executării mandatului.

Singura ”sanctiune” este reprezentată de alegerea altui ”împuternicit” decât cel considerat nesatisfăcător.

A treia teorie se caracterizează prin considerarea reprezentanților drept delegați ai electorilor. Reprezentanții trebuie să voteze, întotdeauna, conform voinței electorilor.

A patra doctrină reclamă democrația pură, respingând reprezentativitatea, sub orice formă. Aceasta este teoria realmente democratică.

*

*

*

Democrația nu este scutită de critici. Politologii au argumentat deseori asupra ”părților negative” ale democrației.

Acestea ar fi următoarele:

- iluzionarea cetățenilor în privința autoguvernării și a egalității;
- majoritatea controlând guvernarea impune soluții medii, înlăturând ideile și concepțiile geniale. În democrație, tot ceea ce depășește media, adică

mediocritatea, fie în sens negativ, fie în sens pozitiv este considerat nefolositor.

*

*

*

6. *Raporturile democrației cu naționalismul*

La Istoria naționalismului am precizat ca scopurile ideologice ale Revoluției franceze au fost două, respectiv: **naționalismul** și **democrația**. Altfel spus, capitalismul, sub aspect politico-doctrinar, s-a dezvoltat pe coordonatele ideologice ale democrației și naționalismului.

Legatura dintre cele două curente și ideologii este indisolubilă. Naționalismul s-a dezvoltat în perioada ascensiunii și a consolidării și dezvoltării democrației.

La rândul ei, democrația s-a înfiripat și s-a dezvoltat și perfecționat în cadrul statelor naționale moderne.

Democrația și naționalismul au descătușat popoarele lumii, eliberând energiile națiunilor și ale statelor de pe mapamond!!!

Seva dezvoltării popoarelor este reprezentată de naționalism, iar tiparul în care se desfășoară întreaga activitate social-politică este determinat de democrație.

Fără democrație și fără naționalism popoarele și statele lumii nu ar fi atins culmile de progres și de civilizație pe care se situează în contemporaneitate.

*

*

*

IV. Doctrina socialistă și naționalismul

1. Evoluția și principiile de bază ale socialismului

Doctrina socialistă a fost pe larg analizată în cadrul acestui tratat, în Vol. II, pct. IV: ***"Politica și relații internaționale"*** cap. III: ***"Doctrina socialistă"***.

În legătură cu evoluția și principiile fundamentale ale socialismului facem trimitere la cele indicate anterior.

2. Istoria socialismului.

Și această temă a fost tratată în Vol. II, pct. IV al prezentei cărți. Totuși, unele precizări se impugn în legătura cu **marxismul**.

Scopul socialismului este de a elibera omenirea de sub povara dependenței materiale.

Socialismul utopic a provocat pătrunderea acestei ideologii într-o fundatură. Filosoful care a scos doctrina socialistă din acest colaps a fost Karl Marx. În Manifestul Partidului Comunist Karl Marx se referă la **comunism** și nu la **socialismul manifestat sub forma unei economii naționale comunizate**.

Unii politologi considera că filosoful german a utilizat noțiunea de **"comunism"** într-un scop polemic.

În realitate noi apreciem că termenul a fost utilizat pentru a desemna o viitoare societate. Noțiunea nu a fost utilizată în scopuri polemice, ci tocmai pentru a indica valorile îmbrățișate de nouă ideologie politică.

Principiile fundamentatoare ale marxismului se referă la: **doctrina economică marxistă; doctrina marxistă a revoluției; doctrina istorică marxistă și doctrina sociologică marxistă**.

• **Doctrina economică marxistă** se desprinde din opera de căpătâi a lui Marx, Capitalul.

În privința **muncii**, Marx considera că omul se dezvoltă și se transformă prin propria sa muncă. Creația în sine de bunuri materiale și spirituale determină continua dezvoltare a conștiinței umane.

Cu privire la **doctrina autoalienării umane**, Marx a identificat înstrăinarea muncitorilor de ei înșiși datorită exploatării capitaliste. Datorită faptului că producătorii de bunuri materiale nu sunt plătiți la justa valoare ei se simt străini de produsele muncii lor. Continua exploatare capitalistă conduce la forma supremă de alienare – dezumanizarea oamenilor. Ei vor percepe bunurile produse într-o stare de pasivitate care se va transla și asupra personalității lor.

Doctrina valorii fundamentate pe muncă face o distincție între: valoarea intrinsecă a bunului; valoarea de schimb a bunului; valoarea de utilizare a bunului și posibila valoare sentimentală a obiectului.

În cadrul procesului de producție **munca vie** reprezintă o valoare variabilă. Cantitatea de muncă încorporate de un obiect determina valoarea intrinsecă a bunului respectiv.

Tot în cadrul procesului de producție **material prima, utilajele etc.** reprezintă valoarea constantă. Valoarea acestora se regăsește constant în valoarea obiectului produs.

Doctrina plusvalorii se întemeiază pe necesitatea capitaliștilor de a obține **plusvaloare** sau **profit**. Capitaliștii sunt tentați să ofere un salariu de subzistență pastrând și însușindu-și plusvaloarea produsă de producătorul de bunuri materiale. Marx consideră că plusvaloarea trebuie să aparțină muncitorului deoarece ea este produsă prin munca acestuia.

- **Doctrina marxistă a revoluției** a format obiectul preocupărilor noastre în cadrul Vol. I a cărții de față.

Trebuie totuși remarcat faptul că schimbarea la Marx are un pronunțat caracter dialectic. Orice schimbare în economie conduce la o transformare a societății. Schimbarea societății determină schimbarea politică. Atunci când vechea clasă politică se opune schimbării este nevoie de violența sub forma revoluției. Marx considera că opoziția la schimbarea social-politică reprezintă o opoziție la însăși progresul istoric al umanității.

- **Doctrina istorică marxistă** se fundamentează pe materialismul dialectic, care constituie temelia marxismului și totodată sursa științifică a socialismului.

Materialismul dialectic își regăsește izvorul în determinismul economic. La baza procesului dialectic stă conflictul, contradicția dintre o teză și o antiteză. Din ”lupta contrariilor”, a tezei și a antitezei, se naște o teză nouă, progresistă.

Dacă sistemul economic se transformă invariabil și obiectiv, și suprastructura societății trebuie să evolueze. Clasa dominantă nou apărută se luptă cu vechea clasă dominantă, lupta contradicțiilor generând dialectică.

Istoria umanității începe cu așa-zisul comunism primitiv fundamentat pe egalitate. Odată cu diviziunea muncii au rezultat bunuri peste nevoile comunității care rămâneau producătorului. Astfel a apărut proprietatea privată, fapt ce a determinat stratificarea socială și inegalitatea în grupul social.

Anumite grupuri sociale și-au impus voința asupra altora fapt ce a generat apariția imperiilor antice și a modului de producție sclavagist.

Când imperiul a fost dominat de barbari s-a trecut la un alt sistem social-politic și economic – feudalismul. Principalele clase sociale, nobilimea și țăranii aserviți, erau antagoniste. Economia s-a ruralizat și a devenit naturală. Activitățile comerciale ale burgheziei au determinat

consolidarea acestei clase sociale care a răsturnat de la putere aristocrația. Democrațiile burgheze accepta reprezentativitatea populară dar mențin puterea economică în mâinile capitaliștilor. Proletariatul, clasa antagonică capitaliștilor, reprezintă în opinia marxistă oamenii defavorizați prin distribuirea în mod inegal a bunurilor produse.

*

*

*

- ***Doctrina sociologică marxistă***

În temeiul determinismului economic Karl Marx a menționat că starea materială determină conștiința. Teza că de fapt existența este determinată de conștiința umană este respinsă de Marxism.

Orice societate umană este alcătuită din: ***infrastructură*** și ***suprastructură***.

Știm de la economia politică marxistă că aceasta cuprinde, ca elemente componente ***mijloacele de producție*** și ***relațiile de producție***.

Mijloacele de producție sunt alcătuite din: materii prime, celelalte resurse și tehnologia utilizată.

Relațiile de producție sunt raporturi sociale generate între membrii societății cu privire la mijloacele de producție, la producție, la repartizare și la consum.

Fără îndoială, postulă Karl Marx, proprietarii mijloacelor de producție vor deține și puterea politică în societate.

Trebuie să conștientizăm faptul că, întotdeauna, infrastructura determină suprastructura societății. Adică, ***modul de producție*** – care include atât forțele de producție cât și relațiile de producție – determină valorile nonmateriale ale societății: ideologia, cultura, religia, arta, dreptul, etc.

Trebuie precizat că în cadrul forțelor de producție sunt incluse totalitatea mijloacelor de producție precum și știința aplicativă (tehnologia).

Suprastructura are rolul de a perpetua orânduirea respectivă și de a garanta pe viitor privilegiile clasei dominante în stat.

*

*

*

3. Raporturile dintre socialism – social-democrație și comunism – și naționalism.

Pentru a putea evidenția raporturile dintre doctrina socialistă și teoria naționalistă este necesar să evidențiem, să reliefăm, un element esențial al teoriei socialiste.

Acest element este ***internaționalismul***. Adică, teoria socialistă este, în esența sa, internaționalistă. Tezele marxiste relevă necesitatea unirii tuturor oamenilor muncii, indiferent de statele din care provin. Internaționalismul socialist, mai pronunțat la comunismul originar, mai nuanțat la social-democrație, implică necesitatea ștergerii frontierelor naționale. Statul național era considerat o emanație a capitalismului și, drept consecință, trebuia repudiat.

Este lesne de constatat relațiile teoriei socialiste internaționaliste cu doctrina naționalistă!!!

Cel de-al doilea binom politic central, fundamental al Științelor Politice este reprezentat - după cum am mai remarcat – ***de naționalism/internaționalism***.

Fiind teorii antagoniste – și ne referim la ***naționalism*** și ***internaționalism*** – este evident că și

socialismul internaționalist este în opoziție cu ***naționalismul***.

Socialismul doctrinar, cu ambele sale ramuri: social-democrația și comunismul, se află în antiteză cu naționalismul.

În privința socialismului aplicat concretizat în: marxism; marxism-leninism; stalinism; maoism și fidelism raporturile sale cu ***naționalismul*** trebuie cercetate mai atent deoarece chestiunile sunt mai nuanțate.

*

*

*

4.Practica politică socialistă. Relațiile ideologice dintre marxism; marxism-leninism; stalinism; maoism și fidelism, pe de o parte, și naționalism, pe de altă parte.

Aplicarea practică a socialismului marxist a început în Rusia, începând cu Revoluția bolșevică din Octombrie.

Marxismul a fost adaptat condițiilor rusești sub forma ***marxism – leninismului***.

Despre diferențierile dintre marxismul original și marxism-leninism am făcut referiri în Vol. II al cărții.

Diferențierile porneau de la faptul că în opinia lui Lenin conștiința de clasă a proletariatului trebuia dezvoltată de partidul marxist revoluționar.

Revoluția socialistă având loc când proletariatul nu are conștiința de clasă foarte dezvoltată, perioada intermediară, adică societatea socialistă, trebuia să dureze un timp mai îndelungat, până la imprimarea modelului socialist majorității covârșitoare a populației. Aceasta era opinia lui Lenin, în disonanță cu teza marxistă care a alocat perioadei intermediare socialiste o durată relativ scurtă de timp.

Marxism-leninismul apără în continuare internaționalismul. Așadar acesta este în antiteză cu naționalismul.

Stalinismul se caracterizează prin dorința de construcție a socialismului într-o singură țară – U.R.S.S..

Planurile cincinale; colectivizarea forțată a agriculturii și dezvoltarea susținută a industriei probau voința de a construi socialismul doar în U.R.S.S.. În acest mod Stalin a abandonat în realitate internaționalismul. Acesta a fost - în fapt - înlocuit cu naționalismul rusesc.

Instituirea statului totalitar și dezvoltarea cultului personalității lui Stalin, întarea latura naționalistă a doctrinei P.C.U.S..

Mișcarea Comunistă Internațională, Comintern-ul, în loc să propage ideologia revoluției socialiste pe planetă a ajuns o dependență a relațiilor externe promovate de U.R.S.S.. Ea activa în scopul răspândirii naționalismului rusesc, în locul internaționalismului proletar.

Sub Stalin doctrina comunistă capătă puternice accente naționaliste fiind pusă să servească interesele rusești. Pervertirea doctrinei comuniste începută cu îngrădirea drepturilor și libertăților cetățenești sub Lenin, continuă sub Stalin prin adoptarea fățișă a naționalismului. Cruzimea de neimaginat a regimului stalinist a provocat moartea a 27.000.000. de cetățeni sovietici și a distrus 1/3 din venitul național al U.R.S.S.!!!

O scurtă perioadă **hrusciovismul** a încercat un dezgheț punând capăt terorii staliniste. Reformarea economiei sovietice a fost un eșec datorită opoziției birocrăției și aparatului de partid și de stat. Dorința de coexistență pașnică între cele două lagăre – capitalist și socialist – a atras simpatia Occidentului pentru Nikita Hrușciov.

În perioada hrușciovistă și internaționalismul dar și naționalismul rusesc au fost atenuate.

Perioada **brejnevistă** a fost una de stagnare. Internaționalismul era proclamat de Kremlin laolaltă cu exacerbară naționalismului rusesc.

În R.P. Chineză **doctrina maoistă** a reprezentat o încercare de adaptare a marxismului la civilizația și la tradiția chineză.

Să analizăm succint **principiile maoismului: populismul; revoluția permanentă și linia de masă; burghezia și războiul de gherilă.**

În privința **populismului** este de remarcat tendința spre considerarea țărănimii ca fiind clasa socială pozitivă. Proletariatul din doctrina marxistă a fost înlocuit cu țărănimea. De multe ori populația elitistă, în special intelectualii, erau forțați să lucreze pământul alături de țărani.

Revoluția permanentă institua în concepția lui Mao teza conflictului continuu, a violenței fără întrerupere, ca efect a luptei contrariilor – teze și antiteze – din dialectica marxistă originară.

Mao a respins teza leninistă referitoare la partidul marxist revoluționar din dorința de a evita birocratizarea

excesivă a aparatului de partid și de stat. În aceste condiții **doctrina liniei de masă** adoptată în R. P. Chineză implica mobilizarea întregului popor.

Capitaliștii au fost lăsați să subziste o perioadă de către Mao. **Micii capitaliști** și **capitaliștii așa-zis naționali** reprezentau în opinia lui Mao clase sociale exceptate de la contradicțiile antagoniste.

Capitaliștii care aveau legături cu străinătatea, fiind considerați imperialiști, au fost supuși represiunii. După un timp și burghezia națională a fost eliminată, mijloacele de producție fiind naționalizate.

Războiul de gherilă teoretizat de Mao, lua în considerare faptul că revoluția socialistă parcurge o desfășurare în timp. Pe lângă activitatea eminent militară, războiul de gherilă presupunea și o latură politică concretizată în atragerea populației de partea cauzei revoluției socialiste.

Armata de gherilă trebuia să ajute populația la reconstrucția localităților distruse și să propage ideile revoluției socialiste.

Fiind o doctrină socialist – comunistă maoismul nu a respins naționalismul. Dimpotrivă, naționalismul a fost

utilizat în vederea persecutării capitaliștilor care aveau legături cu străinătatea, adică cei așa – ziși imperialiști.

Fidelismul prezent în Republica Socialistă Cuba este o doctrină comunistă cu multe valențe naționaliste.

În Cuba întâi a învins Revoluția condusă de Castro și abia mai apoi Partidul Comunist a fost instalat la putere. Practic, partidul Marxist datorează rolul său conducător lui Castro.

Castro se bucura de o mare popularitate, personificând Revoluția cubaneză. Menținerea regimului se datorează și temerii față de cubanezii stabiliți în S.U.A., la Miami, Florida și care ar dori să se reîntoarcă în țara natală și să preia puterea.

Socialismul cubanez este acceptat de popor ca o alternativă viabilă în raport cu tirania unei mici elite care a lăsat țara la discreția colonialismului Statelor Unite ale Americii.

Deși internaționalistă la bază, doctrina comunistă cubaneză acceptă naționalismul în condițiile în care această ultimă doctrină reamintește despre degradarea și subdezvoltarea existentă în Cuba, până în anul 1959, în timpul colonialismului american.

5. Influența naționalismului asupra socialismului internaționalist.

La acest punct o interogație apare ca fiind firească: a influențat naționalismul în vreun mod socialismul internaționalist?

Deși sub aspect doctrinar socialismul, fiind internaționalist, se afla în antiteză cu doctrina naționalistă în paginile și paragrafele anterioare s-a putut constata chiar o puternică înrâurire a naționalismului asupra doctrinei comuniste.

Remarcăm în Vol. I, la pct. IV natura regimului politic socialist din România între 1968 – 1989. Se constată că internaționalismul a fost păstrat formal dar socialismul românesc a fost impregnat cu doctrina naționalistă. Așa s-a întâmplat și în alte state socialiste europene, inclusiv în fosta U.R.S.S..

Practic, acceptarea naționalismului și receptarea acestuia de către doctrina socialistă a deturnat efectiv socialismul, transformându-l în socialism naționalist sau, de ce nu, în național–socialism!!!

Mai ales practica politică a probat alunecarea statelor socialiste spre naționalism. Pervertirea socialismului

internaționalist de către naționalism a însemnat eșecul doctrinei comuniste în practica politică!!! A dovedit că oamenii se apropie mult mai ușor de teoria și de practica naționalistă decât de valorile teoretice și practice ale comunismului!!!

V. Doctrinile fasciste și național – socialiste. Aportul naționalismului în fundamentarea acestor doctrine politice.

1. Introducere.

Fascismul și național – socialismul au apărut ca urmare a demonetizării principiilor democratice și a haosului provocat de colapsul economiei capitaliste.

Într-adevăr, în Germania, dar și în Italia, fascismul respectiv național–socialismul au determinat revigorarea economiilor acestor state.

Fascismul și național-socialismul au fost doctrine politice reacționare, respingând ideologiile capitaliste democratice. Ele erau animate de iraționalism și de scopuri mitologice, care nu puteau fi dovedite în viața cotidiană.

2. Fascismul și național-socialismul doctrine generate de posibilul eșec al capitalismului și a democrației.

Ascensiunea fascismului și a național-socialismului a avut loc datorită declinului democrației liberale și a capitalismului. Acest declin, temporar, s-a accentuat în anii 1920 – 1930 în statele europene industrializate. Primul război mondial a generat un măcel nemaiîntâlnit până atunci, la care au participat cetățenii înrolați în armatele statelor beligerante. Tehnologia avansată a determinat proporțiile îngrozitoare de victime și de distrugeri. Statele au tocat resursele lor financiare și au trimis la moarte tineretul masculin din dorințe imperialiste.

Dezamăgirea domnea în întreaga Europă. Instabilitatea economică determinată de inflație și de lipsa locurilor de muncă a generat și haosul politic. Reprezentativitatea parlamentară părea o arenă discuții contradictorii și fără de sens!!! Democrația abia instalată după Marele Război pareă inefficientă și incapabilă să soluționeze gravele probleme social – economice.

Toate aceste aspecte indică clar declinul capitalismului și eșecul democrației. Pe acest fundal au apărut reacționarii – fasciștii și național – socialiștii - care

au antrenat cetățenii într-o capcană plină de misticism și de iraționalism.

3. Elementele constitutive ale doctrinelor fascistă și nazistă (național – socialistă).

Fascismul și nazismul dispun de o serie de elemente constitutive regăsite la ambele doctrine: **iraționalismul; totalitarismul; elitismul; imperialismul; militarismul.**

Fascismul prezintă și un element constitutiv specific – **corporatismul.**

La nazism acest element constitutiv specific este reprezentat de **rasism.**

Să încercăm să analizăm, pe rând, **aceste elemente constitutive.**

- **Iraționalismul** - Acesta rezultă din faptul că ambele doctrine reacționare – fascismul și nazismul – resping știința. Ele ocultează rațiunea și bagatelizează adevărul, realitatea obiectivă. În sprijinul iraționalismului s-au folosit: doctrina mitului și filosofia iraționalistă germană reprezentată de Fichte, Schopenhauer și Nietzsche.

- **Totalitarismul** - Mussolini, creatorul totalitarismului, credea că statul constituie o ființă vie net superioară cetățenilor săi. Voința statului se impune tuturor

fiind măsura calităților și a virtuților, luate în ansamblu. Individul trebuia doar să se supună orbește statului deoarece puterea statului era absolută și totală.

La național-socialism statul constituia un mijloc pentru atingerea scopului, iar scopul suprem era ***puritatea rasei ariene***. Statul era menit să fie condus de rasă. Importanța esențială aveau rasele și nu statele. Propaganda național – socialistă a acaparat total întreaga viață socio – intelectuală a Germaniei.

- ***Elitismul*** - Ambele doctrine politice reacționare erau elitiste. Stratificarea societăților se fundamenta pe inegalitatea dintre oameni. Liderul era recunoscut după calitățile sale innăscute; el simboliza și încarna toate virtuțile, fiind purtătorul voinței colective a poporului. Impulsurile poporului sunt transformate și rafinate în voința conștientă de către lider.

- ***Imperialismul*** - Cele două doctrine politice analizate au transpus inegalitarismul de la nivelul societății la nivelul statelor. Statele/rasele superioare aveau dreptul să își impună voința asupra statelor/raselor inferioare. În concepția lui Mussolini, Italia avea menirea de a reînvia anticul Imperiu Roman.

Hitler, la rândul său, dorea achiziții teritoriale pentru edificarea aceluia spațiu vital al poporului german.

Postulând contradicțiile eterne dintre state și dintre națiuni, Hitler a decretat necesitatea războiului de anexiune.

- **Militarismul** - A constituit un mijloc, un instrument pentru îndeplinirea politicilor fasciste și naziste.

Statul trebuia să devină militarist, iar cetățenii săi trebuiau să se transforme în războinici. În acest scop erau elogiabile calități specifice militarilor: curajul; disciplina; lupta și sacralitatea eroismului.

La mare preț era puterea fizică și abilitatea individului de a-i domina cu forța sa pe ceilalți membri ai comunității.

- **Corporatismul** - Era specific doctrinelor fasciste. Statul corporatist se fundamenta pe sindicate, acestea din urmă fiind controlate de guvern. Sindicatele se afiliau în corporații guvernamentale ai căror șefi erau dependenți de Consiliul Național al Corporațiilor.

Statul corporatist a înregimentat cetățenii în slujba regimului fascist. Activitățile economice și cele sociale erau dirijate și controlate de statul fascist prin intermediul: **sindicatelor, a uniunilor sindicale și a corporațiilor.**

- **Rasismul** - Era specific doctrinei reacționare național – socialiste. Această teorie a fost preluată de la Arthur de Gobineau. Acesta a proclamat ”superioritatea” arienilor care erau blonzi și cu ochii albaștri, dar care și-au pierdut puritatea rasială datorită încrucișărilor cu populațiile ”inferioare”. Zona arianismului era considerată a fi Europa de Nord și de Nord - Vest, cu centrul de greutate în Germania.

Nazismul a preluat aceasta teorie identificând trei mari grupuri rasiale:

- ***rasa creatoare de cultură – arienii;***
- ***rasele purtătoare de cultură – latinii, slavii etc.;***
- ***rasele distructive de cultură – evreii, negrii și rromii.***

Obsesia național – socialiștilor germani a fost aceea de a standardiza așa – numita ”rasă ariană”. Aceasta era considerată o rasă de ”supraoameni”. Oamenii cu trăsături ariene erau instigați propagandistic să procreeze.

În opinia naziștilor democrația și comunismul, ambele de sorginte evreiască, aveau rolul de a proteja oamenii slabi, rasele ”inferioare”.

În scopul așa – zisei ”purități rasiale” au fost mutilate oameni prin sterilizare. Orice handicap predispunea la distrugerea ființei, în concepția nazistă.

Uciderea a milioane de ființe umane în lagărele de concentrare naziste, a stropit cu sânge nevinovat întreaga Europă. ”Puritatea rasială” s-a dovedit, până la urmă, un experiment ținând de ”noaptea minții omenești”.

4. Extremismul de dreapta și legăturile sale cu fascismul / național – socialismul.

O precizare se impune: analiza succintă efectuată în cadrul acestei părți a cărții, cu referire la național – socialism trebuie, în mod imperios, să fie completată cu referirile facute relativ la aceasta doctrină în cadrul Vol. II al tratatului, pct. IV: ”***Politică și relații internaționale***” titlul II: ”***Doctrinile politice***” capitolul V: ”***Doctrinile fasciste***”.

*

*

*

În politologia contemporană se considera că, după cel de-al doilea război mondial, au fost state fasciste:

***Republica Africa de Sud sub regimul de apartheid;
Republica Chile sub regimul lui Augusto Pinochet și
Republica Argentina sub regimul lui Juan Peron.***

Revitalizarea extremismului de dreapta s-a realizat după prăbușirea Uniunii Sovietice în unele republici precum Rusia și Ucraina; Letonia și Estonia.

Dreapta a obținut bune procentaje în: Norvegia; Suedia; Germania; Japonia etc.

În Austria partidul de extremă dreapta a ajuns la guvernare, iar în Italia, Silvio Berlusconi a format guverne de extremă dreapta.

În partea răsăriteană a Germaniei federale, pe teritoriul fostei R.D.G. extrema dreaptă s-a dedat frecvent la violențe împotriva imigranților.

Naziștii au fost ascunși de S.U.A. în statele latino-americane, în special în Argentina și în Paraguay.

Biserica Catolică și-a cerut public scuze fiindcă a asistat, fără a interveni prea mult, la masacrarea evreilor și pentru că a profitat de pe urma muncii prizonierilor din lagărele naziste.

Dreapta europeană se arată sceptică față de emigrarea muncitorilor străini în statele din vestul

continentului. Adepții stângii europene critica vehement punctul de vedere al drepteii.

Și în Statele Unite ale Americii extremismul de dreapta este deosebit de activ.

Separatismul rasial, ura față de alte rase sunt promovate de grupuri precum: Partidul Nazist din S.U.A. sau Ku Klux Klan.

Unele susțin că puterea guvernamentală Americană a fost deturnată, fiind utilizată în defavoarea albilor. Tratatamentul preferențial acordat albilor constituie un motiv de “fracturare” a societății.

O altă prioritate a extremei drepte americane o constituie ”Noua Ordine Mondială”. Ei luptă împotriva acestui concept deoarece considera că în spatele acestei sintagme se ascunde o conspirație uriașă contra civilizației americane și mondiale.

Fanatismul religios, extremist și cel de dreapta provoacă mari neplăceri în S. U. A.: asasinate; jafuri; lupte între bande; crime ritualice și chiar suiciduri ritualice.

Milițiile civile militante, Partidul Nazist și Ku Klux Klan își revarsă ura asupra afroamericanilor, hispanicilor și evreilor.

*

*

*

5. *Naționalismul - element component a doctrinei fasciste și a doctrinei național – socialiste.*

Despre naționalism ca element component al doctrinei național – socialiste și, respectiv, a doctrinei legionare am discutat în Vol. II al *Tratatului de Diplomatie*, pct. IV: ”**Politica și relații internaționale**” titlul II: ”**Doctrinile politice**” cap. V: ”**Doctrina fascistă**”. În Vol. II chestiunea a fost tratată punctual și analitic.

Evident, partea cea mai virulentă a naționalismului a fost utilizată de național – socialism și de fascism.

După al doilea război mondial național – socialismul și fascismul au determinat respingerea naționalismului.

Adică, naționalismul în integralitatea sa, a fost – în mod automat, iar uneori premeditat – asociat cu fascismul și cu nazismul. Înfrângerea nazismului și a fascismului a generat intrarea naționalismului într-un ”**con de umbră**”.

Dar naționalismul și-a jucat rolul fundamental în deturnarea ideologiilor din statele socialiste europene.

Socialismul internaționalist a devenit, treptat, un socialism naționalist, adică național – socialism.

În definitiv, diferențierea între socialisme a făcut-o binomul naționalism/internaționalism. Așa s-a făcut, inițial, deosebirea între ***social – democrație și comunism – ambele internaționaliste – și național – socialism (nazism) – naționalist prin excelență.*** Treptat însă, comunismul internaționalist aplicat în statele socialiste va aluneca, în fapt, spre dreapta ca urmare a îmbrățișării valorilor naționaliste.

VI. Naționalismul în fața provocărilor.

1. Naționalismul și globalizarea (mondializarea).

Lupta dintre naționalism și globalizare reprezintă o etapă - etapă actuală – a contradicției ireductibile dintre naționalism și internaționalism.

Binomul naționalism – internaționalism se ramfursează pe scena politică internațională, depășind aparent cel puțin, ***celebrul binom tradițional dreapta – stânga.***

Această luptă pare a fi pe “viață și pe moarte” fiind practic lupta naționalismului pentru supraviețuire.

Credem, în subiectivitatea noastră desigur, că globalizarea, ca formă de manifestare a internaționalismului, nu va putea înăbuși total naționalismul.

2. Semnificația luptei dintre socialism și capitalism pentru teoria naționalistă. Este această situație sfârșitul politicii?

Îndeobște, capitalismul reprezenta naționalismul, iar socialismul era considerat internaționalist.

Această apreciere tradițională a suferit mutații severe. În ultimele decenii de existență statele socialiste au devenit naționaliste!!! La momentul actual, capitalismul liberalist susține globalizarea, deci internaționalismul!!!

Paradoxal, dar capitalismul a devenit internaționalist, iar socialismul aplicat s-a contaminat cu naționalism!!!

Aliații tradiționali a elementelor componente ale binomului subsecvent ***naționalism – internaționalism*** s-au inversat. Aceasta demonstrează afirmația noastră referitoare la faptul că binomul naționalism – internaționalism este amplasat pe o altă axă politico – ideologica decât axa

principală, dominate de binomul fundamental Stânga – Dreapta.

De aceea, atât liberalismul capitalist cât și socialismul pot apela, în raport de conjuncturile politice, la naționalism sau la internaționalism. Numai că, dacă capitalismul liberal poate apela la internaționalism fără modificări doctrinare profunde, socialismul apelând la naționalism transformă doctrinele social – democrate și cele comuniste în doctrină național – socialiste!!!

Victoria internaționalismului globalist mondialist nu va însemna, nici pe departe, sfârșitul politicii. Cred că binomul secundar va continua să existe deoarece naționalismul nu va pieri așa de ușor din conștiința și din inimile oamenilor!!!

3. ***Orientarea științelor politice către ideologii tehnocrate. Consecințe asupra ideologiilor/doctrinei naționaliste. Este sistemul politic technocrat apt să asigure conducerea societății?***

Despre ideologiile tehnocrate am scris în Vol. II al cărții. Consecință a dezvoltării imperioase a științei și a tehnologiei este dezvoltarea doctrinei tehnocrate.

Implementarea potențială a doctrinei tehnocrate ar conduce la creșterea influenței globalizării, a internaționalismului.

Sistemul technocrat pur nu este, în primul rând, un adevarat sistem politic. Doctrina tehnocrată nu este o veritabilă doctrină politică. Politica este o știință, dar și o arta, totodată.

Ideologia sau doctrina tehnocrată face parte din arsenalul politic și respectiv din politologie deoarece se preocupă de teze apte să asigure conducerea societății și, respectiv, de concepții studiate de știința corespunzătoare.

În alte condiții tehnocratismul nu poate fi “încorporat” în știința politică.

Oamenii nu pot fi simpli executanți ca și roboții sau ordinatoarele.

Sistemul “politic” technocrat ori va conduce perfect statul, dar în niciun caz pe criterii politice ori va determina distrugerea societății.

Societatea, statul nu se poate asemăna cu o firmă sau cu o companie, fie aceasta și multinațională.

Tehnocratismul pur goleşte statul de orice conţinut politic.

Pozitivismul oricât de dezvoltat ar fi nu poate înlocui arta şi “jocul” politic!!!

4. Este victoria capitalismului asupra socialismului câştigarea unei bătălii sau a războiului dintre doctrinele şi ideologiile aferente? Consecinţe asupra doctrinei naţionaliste.

După anii 1989 – 1991, pe mapamond sistemul politic socialist a fost destructurat. Regimurile politice socialiste s-au prăbuşit rând pe rând. Puţinele state socialiste rămase: ***R. P. Chineză; R. S. Vietnam; R. P. D. Coreeană (Coreea de Nord); Republica Cuba*** şi, mai apoi, ***Venezuela*** par a fi enclave, rămase din timpurile trecute, în sistemul politic internaţional global contemporan capitalist.

În lupta ideologică dintre capitalism şi socialism, dintre S.U.A. şi U.R.S.S., capitalismul a învins. El este astăzi triumfător, fără îndoială.

Acest fapt s-a datorat în mare parte socialismului aplicat care a repudiat, în fapt, ***egalitarismul*** şi ***democraţia***.

Socialismul elitist și dictatorial sau chiar totalitar nu a fost în stare să capteze conștiințele umane și, astfel, capitalismul a izbutit să învingă. Deși inegalitar capitalismul – după 1945 – a îmbrățișat valorile democratice, fapt care i-a conferit o aureolă deosebită. El a fost făuritorul “societăților libere” comparativ cu socialismul văzut drept un “imperiu al răului”!!!

Astăzi se pare ca victoria capitalismului este totală!!! Nu putem însă risca să spunem că această stare de lucruri va rămâne veșnică.

În transformarea societăților umane, nici capitalismul – cu siguranță – nu va fi veșnic!!! Nici o orânduire socială nu a fost, nu este și nu va fi veșnică!!!

Victoria capitalismului ar fi trebuit să conducă la ramforsarea naționalismului. Declinul doctrinar al socialismului și prăbușirea regimurilor politice socialiste ar fi trebuit să determine involuția internaționalismului.

Iată însă efectul contrar: naționalismul a intrat într-un “con de umbră”, iar internaționalismul, reprezentat de globalizare, domină ideologic pe arena internațional – politică.

Astăzi doctrinele naționaliste se clatină ori stau în letargie în fața ofensivei globalist – internaționaliste!!!

Totuși, așa cum în binomul principal, central, ***Dreapta*** nu poate exista fără ***Stânga***, la fel și în binomul subsecvent, ***Internaționalismul***, indiferent de denumirea avută: ***globalism, mondializare etc.***, nu va putea fi caracterizat și nu va putea efectiv exista, fără raportarea sa la ***Naționalism!!!***

ÎNCHEIERE:

“Tratatul de Diplomatie”, este alcătuit din **11 părți componente**. Considerăm că în cadrul acestei cărți, **structurată în 5 volume**, au fost analizate, uneori succint și parțial, alteori mai aprofundat și în detaliu, principalele teme majore referitoare la **Diplomație** și la domeniile de cunoaștere aflate în strânsă legătură cu Științele Diplomatice.

Relațiile Internaționale, Istoria Politicii Internaționale, Istoria Universală Contemporană, Dreptul Constituțional și Instituțiile Politice, precum și alte ramuri de știință se regăsesc între copertile cărții de față, deoarece toate la un loc contribuie la formarea specialiștilor în Diplomatie și la înțelegerea Politicii Internaționale, în general, și a politicii externe a unui stat, în particular.

06. 06. 2013.

B A C A U

A U T O R U L
P A R T I C I P A N Ț I I